

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: 105002/B/2019/36103158106623748

VÝVOJ A TRENDY NÁRODNEJ
KONKURENCIESCHOPNOSTI SLOVENSKA A RAKÚSKA
Bakalárska práca

2019

Martina Ribanská

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

VÝVOJ A TRENDY NÁRODNEJ
KONKURENCIESCHOPNOSTI SLOVENSKA A RAKÚSKA
Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Študijný odbor: Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: Mgr. Michaela Čiefová

Bratislava 2019

Martina Ribanská

ČESTNÉ VYHLÁSENIE

Čestne vyhlasujem, že na bakalárskej práci som pracovala samostatne na základe vlastných poznatkov a štúdia odbornej literatúry, ktorej úplný prehľad je uvedený v zozname použitej literatúry.

Bratislava, 30. apríla 2019

.....

Abstrakt

RIBANSKÁ, Martina: *Vývoj a trendy národnej konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska*. - Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci záverečnej práce: Mgr. Michaela Čiefová. – Bratislava: FMV EU, 2019, 54 s.

Cieľom záverečnej práce je porovnať ekonomickú výkonnosť a konkurencieschopnosť Slovenska a Rakúska. Tieto dve krajiny sú napriek podobnej geografickej polohe a prírodným podmienkam značne odlišné vo svojom ekonomickom vývoji. Naším zámerom je objasniť dôvody, ktoré tejto situácii predchádzali a poskytnúť rady na zmeny do budúcnosti. Práca je systematicky rozčlenená do 3 kapitol a 13 podkapitol. Obsahuje 2 obrázky, 3 grafy a 9 tabuliek. Prvá kapitola je venovaná vymedzeniu pojmu národná konkurencieschopnosť a vybraného makroekonomického indexu. V druhej kapitole je uvedený cieľ práce a metódy skúmania. Tretia kapitola sa zaoberá porovnávaním Slovenska a Rakúska a analýzou ich konkurencieschopnosti, kde sú ako východisko pre komparáciu použité Správy o globálnej konkurencieschopnosti za vybrané obdobie. Výsledkom riešenia danej problematiky je pomocou analýzy národnej konkurencieschopnosti obidvoch štátov a ich doterajšieho vývoja určiť dôvody pre výrazné rozdiely v bližšie určenom makroekonomickom ukazovateli.

Kľúčové slová:

Konkurencieschopnosť, Národná konkurencieschopnosť, Produktivita, Správa o globálnej konkurencieschopnosti, Index globálnej konkurencieschopnosti

Abstract

RIBANSKÁ, Martina: *Development and Trends of National Competitiveness of Slovakia and Austria*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Tutor: Mgr. Michaela Čiefová. – Bratislava: FMV EU, 2019, 54 p.

The aim of the Bachelor thesis is to compare the economic performance and competitiveness of Slovakia and Austria. These two countries, despite their similar geographical location and natural conditions, are quite different in their economic development. Our intention is to explain why it is so, what lead to it, and to give advice for future changes. The work is systematically divided into 3 chapters and 13 subchapters. It contains 2 images, 3 charts and 9 tables. The first chapter is devoted to the definition of national competitiveness, and selected macroeconomic index. In the second chapter the aim of thesis and research methods are stated. The third chapter deals with the comparison of Slovakia and Austria and analysis of their competitiveness, where the Global Competitiveness Report for the selected period is utilized as comparative aid. As a result, with the help of the analysis of the national competitiveness of the two countries and their development so far, the reasons for the significant differences in given macroeconomic index, are determined.

Key words:

Competitiveness, National competitiveness, Productivity, Global Competitiveness Report, Global Competitiveness Index

Obsah

Zoznam tabuliek, obrázkov a grafov	7
Zoznam skratiek	8
Úvod	8
1 Teoretické východiská v oblasti národnej konkurencieschopnosti.....	10
1.1 Konkurencieschopnosť v národnom meradle	11
1.2 Vymedzenie pojmu národná konkurencieschopnosť	11
1.2.1 Produktivita ako základný koncept národnej konkurencieschopnosti .	14
1.2.2 Princíp domácej základne.....	15
1.3 Determinanty národnej výhody	15
1.4 Čo konkurencieschopnosť krajiny nepredstavuje	17
1.5 Udržateľná konkurencieschopnosť	19
1.5.1 Model udržateľnej konkurencieschopnosti	21
1.6 Index globálnej konkurencieschopnosti	23
1.6.1 Piliere Indexu globálnej konkurencieschopnosti.....	25
2 Cieľ práce a metódy skúmania.....	31
3 Porovnanie konkurencieschopnosti Slovenska s Rakúskom	33
3.1 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015–2016.....	33
3.2 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017	37
3.3 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018	41
Záver	48
Zoznam použitej literatúry	50

Zoznam tabuliek, obrázkov a grafov

Tabuľky:

Tabuľka 1 Vybrané definície národnej konkurencieschopnosti	11
Tabuľka 2 Kompozícia Indexu globálnej konkurencieschopnosti	23
Tabuľka 3 Váha subindexov GCI na základe HDP na obyvateľa v štádiách rozvoja	25
Tabuľka 4 Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015-2016	33
Tabuľka 5 Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015-2016	37
Tabuľka 6 Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017	38
Tabuľka 7 Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017	41
Tabuľka 8 Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018	42
Tabuľka 9 Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018	45

Obrázky:

Obrázok 1 Determinanty národnej výhody alebo Determinanty národnej výhody	16
Obrázok 2 Model udržateľnej konkurencieschopnosti	22

Grafy:

Graf 1 Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2015-2016	36
Graf 2 Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2016-2017	40
Graf 3 Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2017-2018	44

Zoznam skratiek

EBCG	- European Business Conferences Group
GCI	- Index globálnej konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Index)
GCR	- Správa o globálnej konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Report)
HDP	- Hrubý domáci produkt
OEVZ	- Österreichische Verkehrszeitung, rakúske noviny pre dopravu a logistiku
PAS	- Podnikateľská aliancia Slovenska
WEF	- Svetové ekonomické fórum (World Economic Forum)
WIFO	- Rakúsky inštitút pre ekonomický výskum (Österreichische Institut für Wirtschaftsforschung)

Úvod

Svetová ekonomika sa stáva každoročne viac konkurencieschopnou. Pojem národnej konkurencieschopnosti je však v ekonomickej vede relatívne novým konceptom. Konkurencieschopnosť sa dlhodobo skúmala iba na úrovni podnikov, až počas posledných dvoch dekád sa začalo diskutovať o konkurencieschopnosti na národnej úrovni.¹ Krajiny súťažia v rôznych oblastiach, ako ekonomický rast, technologické inovácie, alebo o záujem zahraničných investorov o ich krajinu. Ku prosperite národa neodmysliteľne patrí aj prosperita národných firiem, keďže tieto dve na prvý pohľad diferencované oblasti, sa navzájom priamo ovplyvňujú. Bez postupne rastúcich firiem a zlepšujúceho sa podnikateľského prostredia nebude rásť ani krajina, a to isté platí aj naopak. V dnešnej dobe má koncept národnej konkurencieschopnosti veľký význam pre výskumnú činnosť a indexov venujúcich sa konkurencieschopnosti krajín na medzinárodnej úrovni, je zostavených už niekoľko.²

Národná konkurencieschopnosť je dôležitým konceptom aj pre Slovensko a Rakúsko, nakoľko obidve krajiny sú relatívne malými ekonomikami. Iba analýzou národnej konkurencieschopnosti sme schopní zvýrazniť silné a slabé stránky obidvoch ekonomík a navrhnúť opatrenia, ktoré by pomohli eliminovať slabé stránky, a tak bol podporený ďalší ekonomický rozvoj krajiny.³ Výber skúmaných krajín bol ovplyvnený viacerými faktormi. Počiatočným impulzom bolo dlhodobého sledovanie a záujem o značne odlišujúci sa ekonomický vývoj Slovenska a Rakúska. Dôvodom pre uskutočnenú voľbu krajín bol taktiež fakt, že v rámci študijného programu je autorka zameraná aj na štúdium nemeckého jazyka.

V prvej časti práce sa zameriame na objasnenie pojmu národná konkurencieschopnosť, produktivita, princíp domácej základne a konkurenčnej stratégie, ako aj na Index globálnej konkurencieschopnosti a jeho štruktúru. Na Indexe globálnej konkurencieschopnosti sa bude zakladať naša analýza slovenskej a rakúskej konkurencieschopnosti a ich pozitívnych

¹ Dudáš, T.: *Metodické pozadie globálnych indexov národnej konkurencieschopnosti*. 2013, s. 192

² Dudáš, T.: National Competitiveness of Slovakia in the Context of Global Competitiveness Indexes. Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/315478164_National_Competitiveness_of_Slovakia_inthe_Context_of_Global_Competitiveness_Indexes> s.74

³ Dudáš, T.: National Competitiveness of Slovakia in the Context of Global Competitiveness Indexes. Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/315478164_National_Competitiveness_of_Slovakia_inthe_Context_of_Global_Competitiveness_Indexes> s.74

a negatívnych atribútov. Priblížime si aj koncept udržateľnej konkurencieschopnosti, nakoľko sme presvedčení, že postupný rast konkurencieschopnosti krajiny je efektívnejší ako ten nárazový. Takisto si myslíme, že pojem udržateľného rastu je potrebné spájať s konkurencieschopnosťou krajiny a jej rastom.

V empirickej časti našej práci budeme skúmať národnú konkurencieschopnosť Slovenska a Rakúska. Budeme sa pritom odvolávať na údaje zo Správ o globálnej konkurencieschopnosti zverejňovaných každoročne Svetovým ekonomickým fórom, ktorých súčasťou je už spomínaný GCI. Indexov, ktoré porovnávajú prosperitu a konkurencieschopnosť vybraných ekonomík sveta, je niekoľko. Avšak prikláňame sa k názoru, že Index globálnej konkurencieschopnosti je najkomplexnejší, a preto budeme v našej práci od ostatných podobných indexov abstrahovať.⁴

⁴Bronček, J. – Čiefová, M.: Vývoj konkurencieschopnosti Slovenska a Číny v období rokov 2013 -2018. Analýza indexu globálnej konkurencieschopnosti. Dostupné na internete: <https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_3_2017.pdf> s.15

1 Teoretické východiská v oblasti národnej konkurencieschopnosti

Definícii pojmu konkurencieschopnosti existuje v ekonomickej literatúry veľké množstvo. Žiadna však nie je všeobecne schválenou teóriou, ktorou by sa bolo treba riadiť, alebo ktorá by tento pojem plne vystihla.

Vo všeobecnosti rozlišujeme niekoľko základných úrovní konkurencieschopnosti:

- konkurencieschopnosť regiónu
- konkurencieschopnosť štátu
- konkurencieschopnosť odvetvia
- konkurencieschopnosť podniku
- konkurencieschopnosť produktu⁵

V našej práci sa zameriame na prvé dve úrovne konkurencieschopnosti. Avšak, ako sa ďalej dozvieme, v našej téme sa objaví aj posledné tri úrovne konkurencieschopnosti. Konkurencieschopnosť štátu je dôležitou podmienkou konkurencieschopnosti podnikov, avšak rovnako podstatná je konkurencieschopnosť podnikov pre konkurencieschopný národ. Prirodzene teda nie je možné žiadnu z týchto úrovní z nášho skúmania vylúčiť.

Je dobre známe a zároveň aj logické, že zdravá fiškálna a monetárna politika, dôveryhodný a účinný právny systém, demokratické inštitúcie a pokrokový sociálny systém značne prispievajú k zdravému národnému hospodárstvu. Tieto faktory sú síce nevyhnutné pre hospodársky rozvoj, ale zďaleka nie sú jediné. Poskytujú síce príležitosť na vytvorenie bohatstva, ale samy o sebe bohatstvo nevytvárajú. To je vytvárané spravidla na úrovni malých a stredných podnikov. Kapacita k vytváraniu bohatstva je zakorenená v prepracovanosti prevádzkových postupov a stratégií firiem, rovnako ako aj v kvalite mikroekonomického podnikateľského prostredia, v ktorom si firmy v danom štáte konkurujú. Politické, právne a sociálne reformy neprinesú požadovaný rast bez podpory mikroekonomického prostredia. Podpora malých a stredných podnikov by mala byť ústredným bodom hospodárskej politiky každej krajiny.⁶

⁵ Vida, M. – Kádár, G. - Kádárová, J.: *Analýza faktorov konkurencieschopnosti slovenských podnikov*. Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/237106009_ANALYZA_FAKTOROV_KONKURENCIESCHOPNOSTI_SLOVENSKYCH_PODNIKOV> s. 133

⁶ Myjavec, E.: *Vzťah medzi konkurencieschopnosťou a značkou krajiny*. Dostupné na internete: <https://is.vsfs.cz/repo/4735/36_Myjavec_s439.pdf> s. 440

1.1 Konkurencieschopnosť v národnom meradle

Z podnikovej na národnú úroveň bol pojem konkurencieschopnosť pozdvihnutý až Michaelom E. Porterom v roku 1990 v jeho najznámejšej knihe *The Competitive Advantage of Nations*, v preklade konkurenčná výhoda národov.⁷ Porter sa však tiež najprv venoval skúmaniu konkurencieschopnosti na podnikovej úrovni, no logickým krokom pre neho bolo ďalej pokračovať na národnú úroveň, keďže stav a fungovanie národnej ekonomiky majú významný vplyv na konkurencieschopnosť národných firiem.⁸

Konkurencieschopnosť v oblasti národného hospodárstva možno najjednoduchšie chápať ako efektívnosť, s akou jednotlivé národy využívajú ľudské zdroje, kapitál a prírodné kapacity. Aby sme pochopili dôležitosť konkurencieschopnosti, je potrebné uvedomiť si, že ide o základný zdroj národnej prosperity. Vymedzenie tohoto pojmu jednoduchou definíciou je však značne zavádzajúce, keďže pôsobí, ako by bolo možné túto komplexnú problematiku nenáročne zmerať a ešte ľahšie číselne vyjadriť.⁹

1.2 Vymedzenie pojmu národná konkurencieschopnosť

V súčasnosti existuje veľké množstvo alternatívnych definícií od rôznych autorov, v rôznych obdobiach, a tým pádom rozličných pohľadov na pojem národná konkurencieschopnosť. V niektorých prípadoch postačilo autorovi na jej vystihnutie niekoľko slov. Najdôležitejšie z nich sú zozbierané v Tabuľke 1.

Tabuľka 1: Vybrané definície národnej konkurencieschopnosti

Autor	Definícia
Aiginger (1998)	„Národnou konkurencieschopnosťou rozumieme schopnosť predávať dostatočné množstvo tovarov a služieb (na zahraničných trhoch) pri faktorových cenách, ktoré sú v súlade s národnými očakávaniami a pri existencii hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho systému, ktoré obyvatelia považujú za vyhovujúce“
Blaine (1993)	„schopnosť vyrábať a distribuovať také produkty a služby, ktoré sú konkurencieschopné na medzinárodných trhoch a ktoré zvyšujú reálne príjmy a životnú úroveň svojich obyvateľov“

⁷ Porter, M.E.: *The Competitive Advantage of Nations*. 1990, s. 72

⁸ Dudáš, T.: *Metodické pozadie globálnych indexov národnej konkurencieschopnosti*. 2013, s. 192.

⁹ Myjavec, E.: Vzťah medzi konkurencieschopnosťou a značkou krajiny. Dostupné na internete: <https://is.vsfs.cz/repo/4735/36_Myjavec_s439.pdf> s. 439-440

Európska komisia (1994)	„schopnosť kombinovať s vyrovnanou obchodnou bilanciou“
Európska komisia (1995)	„schopnosť zvyšovať alebo udržiavať životnú úroveň v kontexte porovnateľných štátov (napr. hospodársky vyspelých štátov) bez dlhodobého zhoršovania obchodnej bilancie“
Európska komisia (2001)	„schopnosť ekonomiky dosahovať vysoký životný štandard obyvateľov, prípadne ho zvyšovať pri vysokej zamestnanosti dlhodobo udržateľným spôsobom!“
IMD (1994)	„schopnosť krajiny vytvárať väčšie bohatstvo v porovnaní s jej konkurentmi na svetových trhoch“
Orlowski (1982)	„schopnosť predávať“
Porter (1990)	„jediným relevantným konceptom konkurencieschopnosti na národnej úrovni je národná produktivita“
Scott a Lodge (1985)	„schopnosť krajiny vytvárať, vyrábať a distribuovať produkty/služby v medzinárodnom obchode pri rastúcich výnosoch zo svojich vložených zdrojov“
Svetové hospodárske fórum (2000)	„ide o súbor inštitúcie a nástrojov hospodárskej politiky, ktoré podporujú vysokú mieru hospodárskeho rastu v strednodobom horizonte“

Zdroj: Karl Aiginger, Competitiveness: From a Dangerous Obsession to a Welfare Creating Ability with Positive Externalities, s. 166-167

Podľa zdrojov Svetového ekonomického fóra, je národná konkurencieschopnosť chápaná ako *„sústava inštitúcií, postupov a faktorov, ktoré určujú úroveň produktivity ekonomiky krajiny“*, ktorá na druhej strane stanovuje úroveň prosperity, ktorú môže ekonomika dosiahnuť a mieru návratnosti získanú z investícií realizovaných v ekonomike. Inak povedané, konkurencieschopnejšia ekonomika bude časom pravdepodobne rásť rýchlejšie. Ostatné definície sú mierne odlišné, avšak vo všeobecnosti všetky používajú slovo „produktivita“.¹⁰

Ďalší spôsob, akým sa dá rozmýšľať nad tým, čo robí krajinu konkurencieschopnou, je zváženie, aký individuálny blahobyt dosahujú jej obyvatelia. Konkurencieschopná ekonomika, podľa WEF, by mala byť produktívna ekonomika. Produktivita následne vedie ku rastu, ktorý vedie ku zvýšeniu mzdovej hladiny, a teda aj k zlepšeniu životnej úrovne. Inak povedané, stúpajúca konkurencieschopnosť krajiny, znamená jej stúpajúcu prosperitu.¹¹

¹⁰ WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. What is competitiveness?

Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness>

¹¹ WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. What is competitiveness?

Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness>

WEF je toho názoru, že konkurencieschopné krajiny sú tie, u ktorých je najpravdepodobnejšie, že budú rásť udržateľne a inkluzívne, čo by znamenalo, že všetci členovia spoločnosti budú benefitovať z jej ekonomického rastu.¹²

Čo však v koncepte konkurencieschopnosti zahrnuté nenájdeme, je napríklad stav životného prostredia, ako ani to, do akej miery robí konkurencieschopná krajina svojich obyvateľov šťastnými a spokojnými. O zmeranie týchto faktorov sa pokúšajú iné makroekonomické ukazovatele.

Ako uvádza Vida a Kádár, Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj pod pojmom konkurencieschopnosť rozumie „*schopnosť spoločností a odvetví, regiónov, národov a nadnárodných celkov generovať relatívne vysoké úrovne príjmov z výrobných faktorov, ale aj ich využitie na udržateľnej úrovni v súčasnom konkurenčnom prostredí*“.¹³

Produktivita národa v konečnom dôsledku odráža jeho zásobu kvalifikovanej pracovnej sily, zariadenia a jeho prístup k zdrojom. Všetky národy, ktoré sú dnes na čele svetového poradia dôchodkov, sú tam preto, že ich tam zaradili ich zdroje, zariadenia a ľudský kapitál.¹⁴ Znamená to, že národy využívajú tie zdroje, ktorých má krajina prebytok. Či už sú to prírodné zdroje vyskytujúce sa na území krajiny, alebo talentovaná populácia.

Snaha o vystihnutie konceptu národnej konkurencieschopnosti autorov najčastejšie zavedie ku celosvetovo známemu americkému ekonómovi a profesorovi z Harvard Business School, Michaelovi Eugene Porterovi, keďže jeho najväčšie prínosy evidujeme práve v oblasti konkurencieschopnosti.

Porter uvádza zo svojich skúmaní a poznatkov, že niektorí ju vidia ako makroekonomický fenomén, riadený premennými ako sú napríklad výmenné kurzy, úrokové sadzby a vládne deficity. Objavujú sa však aj názory, že konkurencieschopnosť je funkciou lacnej a hojnej pracovnej sily, ako aj to, že je spojená s bohatstvom na prírodné zdroje, alebo že je riadená vládou politikou krajiny, a to colnou politikou, protekcionistickými opatreniami, podporovaním importu a dotáciami. Avšak tieto názory podľa neho dokážu byť vyvrátené na príkladoch viacerých krajín, ktoré sú úspešné, aj keď nespĺňajú práve tieto predpoklady.¹⁵

¹² WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. What is competitiveness?

Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness>

¹³ Vida, M. – Kádár, G. - Kádárová, J.: *Analýza faktorov konkurencieschopnosti slovenských podnikov*.

Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/237106009_ANALYZA_FAKTOROV_KONKURENCIESCHOPNOSTI_SLOVENSKYCH_PODNIKOV> s. 133

¹⁴ Heilbroner, R.L – Thurow, L.C.: *Čo je ekonómia?*. 1994, s. 133

¹⁵ HARVARD BUSINESS REVIEW, 1990. *The Competitive Advantage of Nations*.

Dostupné na: <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>

Všetky definície sa však zhodnú v tom, že národná prosperita sa nededí, ale je potrebné si ju vytvoriť. Nevzniká sama od seba, ani nerastie v prírode, alebo z hodnoty jej meny.¹⁶

Stotožňujeme sa s Michealom E. Porterom, ktorý za jediný plnohodnotný koncept konkurencieschopnosti na národnom leveli považuje produktivitu. Hlavným cieľom krajiny je produkovať vysoký a rastúci životný štandard pre svojich obyvateľov. Schopnosť tento stav docieľiť závisí od miery zapojenia národnej práce a kapitálu.¹⁷

Podľa Portera, nejde ani tak o prístup krajiny k faktorom, ako o schopnosť krajiny tieto faktory efektívne rozmiestniť, čo tvorí základ pre budovanie produktívnej ekonomiky ako aj konkurencieschopnej krajiny.¹⁸

1.2.1 Produktivita ako základný koncept národnej konkurencieschopnosti

Produktivitou rozumieme hodnotu výstupu vytvoreného jednotkou práce alebo kapitálu. Produktivita závisí ako od kvality a vlastností produktov, tak aj od efektívnosti, s akou sú vyrobené. Produktivita je základným determinantom trvácnej vysokej životnej úrovne obyvateľstva, ktorú aj Porter prepája s hodnotením úrovne konkurencieschopnosti krajiny.¹⁹

Životný štandard obyvateľstva závisí od jej firiem, a ich schopnosti dosahovať vysokú mieru produktivity – a časom ju aj zvyšovať. Udržateľný rast produktivity si vyžaduje, aby ekonomika stále zvyšovala svoj výkon. Národné firmy musia vytrvalo zvyšovať produktivitu už existujúcich odvetví zlepšovaním kvality produkcie, pridávaním žiaducich vlastností, zlepšovaním produktovej technológie, alebo zvýšením efektivity výroby. Musia si vyvinúť nevyhnutné schopnosti, ktoré im umožnia konkurovať v čoraz viac sofistikovaných priemyselných odvetviach, kde je produktivita vo všeobecnosti vysoká.²⁰

Keď sa pozrieme bližšie na ktorúkoľvek národnú ekonomiku, všimneme si výrazné rozdiely medzi priemyselnými odvetviami a ich konkurenčným úspechom. Medzinárodná výhoda je často koncentrovaná do istých segmentov výroby. Tým pádom sa snažíme nájsť rozhodujúcu charakteristiku krajiny, ktorá umožňuje svojim podnikom vytvárať a udržiavať

¹⁶ HARVARD BUSINESS REVIEW, 1990. *The Competitive Advantage of Nations*.
Dostupné na: <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>

¹⁷ Porter, M.E.: *On Competition and Strategy*. 1991. s. 69

¹⁸ Porter, M.E.: *The Competitive Advantage of Nations*. 1990, s. 76

¹⁹ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

²⁰ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

konkurenčnú výhodu v istých oblastiach – hľadáme konkurenčnú výhodu krajiny. Obzvlášť nás zaujímajú determinanty medzinárodného úspechu v technologicky a odborne náročných segmentoch a odvetviach, ktoré podporujú vysokú a rastúcu produktivitu.²¹

1.2.2 Princíp domácej základne

V novodobej medzinárodnej konkurencii, krajiny nesúperia len v oblasti obchodu, ale aj zahraničných investícií. V rámci našej práce je dôležité vysvetliť, prečo krajina poskytuje medzinárodne konkurujúcim firmám, priaznivé podmienky pre založenie takzvanej domácej základne. Konkurencieschopnosti v odvetviach podliehajúcich medzinárodnému obchodu a zahraničným investíciám môže taká domáca základňa poskytnúť významný vplyv na hospodársky rast. Platí to najmä pre malé krajiny, kde konkurencieschopnosť umožňuje firmám prekonať obmedzenia svojich malých domácich trhov, aby dosiahli svoj maximálny potenciál.²² Takýmito ekonomikami sú aj nami skúmané krajiny.

Domácou základňou rozumieme krajinu, v ktorej je nastavená stratégia spoločnosti, kde sa vytvára a udržiava základná produktová a procesná technológia, a kde sú umiestnené tie najproduktívnejšie pracovné miesta a najrozvinutejšie zručnosti. Prítomnosť domácej základne v krajine má najpozitívnejší prínos pre prepojené domáce priemyselné odvetvia a vedie k ďalším výhodám v národnej ekonomike.²³

1.3 Determinanty národnej výhody

Podľa Michaela Portera, odpoveď na otázku, prečo krajina dosahuje medzinárodný úspech v určitom odvetví, leží v štyroch základných atribútoch krajiny, ktoré ako systém tvoria *diamant národnej výhody* (obrázok 1). Tieto môžu výrazne podporiť alebo obmedziť konkurencieschopnosť domácich firiem.²⁴

²¹ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

²² TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.2

²³ HARVARD BUSINESS REVIEW, 1990. *The Competitive Advantage of Nations*.

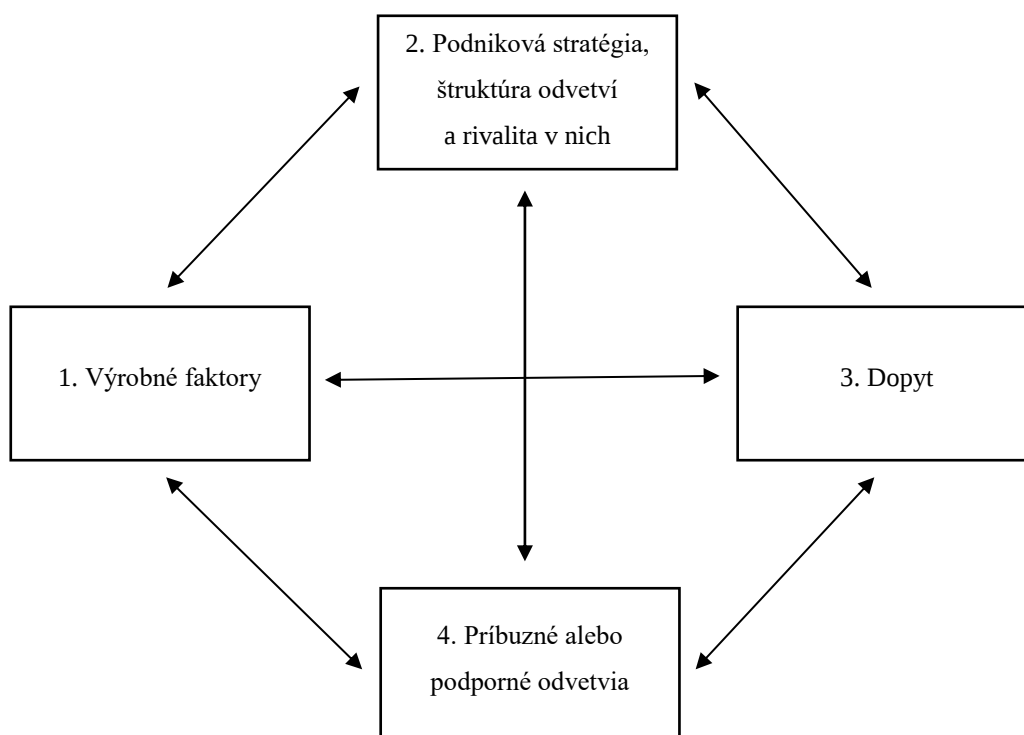
Dostupné na: <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>

²⁴ Porter, M.E.: *The Competitive Advantage of Nations*. 1990, s. 71

Tieto atribúty sú nasledujúce:

1. *Výrobné faktory* – ide o vybavenosť ekonomiky potrebnými výrobnými faktormi v konkrétnom odvetví, ako sú prírodné zdroje, vzdelaná pracovná sila, rozvinutá infraštruktúra alebo technológie.
2. *Podniková stratégia, štruktúra odvetví a rivalita v nich* – ide o podmienky vzniku a manažmentu domácich firiem a tiež aj o stupeň rivality v priemyselných odvetviach.
3. *Príbuzné alebo podporné odvetvia* – ide o existenciu (alebo neexistenciu) príbuzných alebo podporných odvetví (veda a výskum, vzdelávanie), ktoré sú medzinárodne konkurencieschopné.
4. *Dopyt* – ide o množstvo a kvalitu domáceho dopytu po výrobkoch alebo službách domácich priemyselných odvetví.²⁵

Obrázok 1: Porterov diamant konkurencieschopnosti alebo Determinanty národnej výhody

Zdroj: Michael E.Porter, The Competitive Advantage of Nations, s. 72

²⁵Porter, M.E.: The Competitive Advantage of Nations. 1990, s. 71

Tento teoretický model Michaela Portera je známy aj pod názvom Porterov diamant konkurencieschopnosti a vysvetľuje vplyv domáceho podnikateľského prostredia na národnú konkurencieschopnosť. Jednotlivé faktory sa vzájomne veľmi silne ovplyvňujú a zmena jedného faktora, spôsobí zmenu v druhom faktore. Napríklad priaznivé odbytové podmienky, nebudú viesť ku konkurenčnej výhode, pokiaľ stav rivality nebude dostačujúci nato, aby na ne reagovali firmy. Výhody v jednom determinante, môžu vytvoriť alebo zlepšiť výhody v ďalších.²⁶

1.4 Čo konkurencieschopnosť krajiny nepredstavuje

Tak ako je dôležité chápať čo konkurencieschopnosť je, je dôležité pochopiť aj to, čo konkurencieschopnosť nie je práve kvôli existencii mnohých definícií a názorov na tému národnej konkurencieschopnosti. To môže viesť k mylným úsudkom o tom, ktoré javy vyskytujúce sa v národnej ekonomike, preukazujú jej konkurencieschopnosť.²⁷

Neustále dotované exporty nie sú dôkazom toho, že podnik alebo priemysel sú konkurencieschopné. Avšak existujú argumenty ku takzvanému detskému priemyslu, ktoré by mohli podporiť určitú úroveň dotácií v počiatočných štádiách priemyslu. Vývozy, ktoré sú závislé od prebiehajúcich dotácií, sú skôr dôkazom schopnosti a ochoty krajiny subvencovať ako dôkazom konkurencieschopnosti podnikov alebo priemyslu. Subvencovaný vývoz poľnohospodárskych výrobkov z rozvinutých krajín napríklad neposkytuje dôkazy o konkurencieschopnosti. Ak nie je firma alebo priemysel sebestačný a schopný súťažiť samostatne bez dotácií, nie je skutočne konkurencieschopná.²⁸

Konkurencieschopnosť krajiny neznamena úspechy pri exportovaní v každom odvetví, ani nie vo väčšine. Samozrejme, žiadna krajina si nemôže uchovať obchodný prebytok v každom sektore ekonomiky. Samotná špecializácia, ktorá je potrebná na dosiahnutie medzinárodného úspechu v niektorých odvetviach v krajine, znamená, že iné priemyselné odvetvia budú menej úspešné z hľadiska výkonnosti vývozu. Konkurencieschopnosť v niektorých odvetviach umožňuje krajine zlepšiť produktivitu tým, že sa bude môcť špecializovať na priemyselné odvetvia a segmenty, v ktorých sú jej podniky relatívne produktívnejšie ako podniky v iných krajinách a dovážať v odvetviach, kde sú

²⁶ Porter, M.E.: The Competitive Advantage of Nations. 1990, s. 72

²⁷ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.2

²⁸ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3

relatívne menej produktívne. Takmer v každej krajine, dokonca aj v ekonomicky a priemyselne vyspelej, tvoria väčšiu časť hospodárstva odvetvia, ktoré nie sú konkurencieschopné v medzinárodnom meradle.²⁹

Pre neustále zvyšovanie konkurencieschopnosti krajiny je potrebné, aby sa v krajine zachovala existujúca priemyselná základňa. Krajiny napredujú, keď ich firmy zvyšujú produktivitu v odvetviach priemyslu alebo segmentoch, v ktorých už súťažia a keď postupne vstupujú do odvetví alebo segmentov, ktoré zahŕňajú vyššiu produktivitu. V tomto procese sú niektoré odvetvia nevyhnutne zanechané. Výstup z niektorých odvetví je prirodzeným dôsledkom procesu hospodárskeho rozvoja. Vlády, ktoré bojujú za záchranu každého priemyslu, môžu spomaliť ekonomiku tým, že odchyťávajú zdroje, ktoré by boli najlepšie využité inde. Namiesto boja za udržanie neproduktívnych odvetví, krajiny a ich firmy by sa mali snažiť nájsť produktívnejšie odbytiská pre svoje zdroje.³⁰

Krajina nie je považovaná za konkurencieschopnú, ak má nízke náklady na prácu, priaznivý výmenný kurz alebo si požičiava životnú úroveň. Nízke mzdy môžu pomôcť národnej firme vstúpiť na medzinárodné trhy. Nakoniec by však národným cieľom malo byť dosiahnutie produktivity, ktorá podporuje vysoké mzdy. Konkurencieschopnosť založená výlučne na nízkych mzdách bude v konečnom dôsledku neefektívna, pokiaľ sa nezvýši produktivita prostredníctvom rozvoja vyššej úrovne zručností, začlenenia vyspelejších technológií alebo zavedením lepších techník riadenia. Cieľom národa by mala byť aj produktivita, ktorá podporuje silnú menu. Devalvácie s cieľom získať vývoznú konkurencieschopnosť, poskytujú výhody, ktoré sú, ak vôbec, krátkodobé.³¹

Skutočne konkurencieschopné krajiny sú tie, ktorých firmy úspešne konkurujú na medzinárodných trhoch so silnými národnými menami. Konkurencieschopnosť sa vzťahuje na výkon, ktorý je zarobený. Výkon, ktorý je poháňaný skôr deficitnými výdavkami a pôžičkami, než zvyšovaním produktivity, sa nedá dlhodobo udržať. Ak dlh nie je spojený s investíciami, ktoré vedú k vyšším výnosom ako úroková sadzba, dlh skôr zníži, ako by mal zvýšiť životnú úroveň krajiny.³²

²⁹ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3

³⁰ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3

³¹ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3

³² TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3-4

Ide o to, že väčšina krajín nie je konkurencieschopná na základe žiadnej definície národnej konkurencieschopnosti. To im nebráni súťažiť na svetových trhoch, hoci by to mohlo obmedziť ich úspešnosť. Ide skôr o to, aby vedomosť o tom, čo robí spoločnosť, priemysel, alebo krajinu konkurencieschopnou, poskytovali usmernenie, ako zlepšiť národné firmy, alebo ako zvýšiť výkonnosť národných ekonomík. Zlepšenie produktivity jednotlivých odvetví je výzva, ktorej čelí každá krajina. Niektoré však pre dosiahnutie úspechu, musia prekonať viac prekážok, ako iné.³³

1.5 Udržateľná konkurencieschopnosť

Konkurencieschopnosť nie je niečím, čo je raz nadobudnuté a ďalej zostane nemenné. Konkurencieschopnosť je potrebné pre jej udržateľnosť a dlhodobý charakter, budovať postupne. Koncentrácia na krátkodobú konkurencieschopnosť môže viesť ku ekonomickému rastu, ktorý nebude udržateľný na dlhšie obdobie. Avšak preskúmanie najnovších výskumov dospelo k záveru, že výskumníci sa väčšinou zameriavajú na konkurencieschopnosť alebo trvalo udržateľný rozvoj ako samostatné výskumné objekty bez toho, aby sa snažili tieto dve oblasti prepojiť.³⁴

Koncept „udržateľnej konkurencieschopnosti“ sa objavuje od roku 2010, kedy s ním prišli Audrone Balkytė a Manuela Tvaronaviciene. Udržateľná konkurencieschopnosť bola definovaná ako vzájomné pôsobenie konkurencieschopnosti a udržateľného rozvoju v kontexte globalizácie.³⁵

Okrem nich, sa od roku 2011 aj Svetové ekonomické fórum pustilo do snahy prehĺbiť chápanie toho, aký má udržateľnosť vzťah s konkurencieschopnosťou a čo by to znamenalo pre rozvojovú cestu ekonomík. Výsledkom je koncepčná analýza a výpočet Indexu globálnej konkurencieschopnosti (GCI) upraveného podľa udržateľnosti. Hlavnou myšlienkou je

³³ TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*.

Dostupné na internete: < www.tci-network.org/media/download/1185 > s.3-4

³⁴ Balkytė, A. – Tvaronaviciene, M. *Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.*
Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 8

³⁵ Balkytė, A. – Tvaronaviciene, M. *Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.*
Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 8

zmerať, ako udržateľná je úroveň produktivity ekonomiky zohľadňujúc životné prostredie a sociálnu udržateľnosť.³⁶

Zatiaľ čo konkurencieschopnosť môže byť zrovnávaná s produktivitou a ekonomickou výkonnosťou, udržateľná konkurencieschopnosť je spájaná so širším kontextom, ktorý sa zameriava na aspekty siahajúce ďalej ako len na úroveň ekonomického blahobytu tak, aby zahŕňali aj ďalšie dôležité prvky, ktoré robia udržateľnosť krajiny úspešnou, zabezpečením vysokokvalitného rastu. Pôvodná definícia udržateľnej konkurencieschopnosti poskytnutá WEF v roku 2011 udávala, že udržateľná konkurencieschopnosť je rozvoj, ktorý uspokojí potreby súčasných generácií bez toho, aby o niečo boli ukrátené budúce generácie. Často sa udáva, že byť udržateľným znamená uspokojiť ekonomické, sociálne a ekologické potreby spoločnosti.³⁷

Podľa znovu prepracovanej definície vyvinutej WEF, udržateľný rast je súborom inštitúcií, politík a faktorov, ktoré robia národ z dlhodobého hľadiska produktívnejším a zároveň zabezpečujú sociálnu a environmentálnu udržateľnosť. Spoločné výskumné centrum Európskej komisie neuvádza pojem udržateľná konkurencieschopnosť, ale definuje regionálnu konkurencieschopnosť ako schopnosť ponúknuť atraktívne a udržateľné prostredie pre firmy a obyvateľov, kde môžu žiť a pracovať.³⁸

Ako udáva Balkytė a Tvaronavičiene, podľa MacGilivray, Begleyho a Zadeka, ktorí hovoria o zodpovednej konkurencieschopnosti, definujú pod týmto pojmom strategické zosúladenie podnikateľských aktivít, verejných politík a sociálnych predpokladov, aby sa trvalo udržateľný rozvoj započítaval na svetové trhy. Trhy, ktoré si nevedia uvedomiť, čo sa počíta v udržateľnej spoločnosti, budú aj naďalej vytvárať negatívne výstupy pre ľudí a životné prostredie.³⁹

³⁶ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. *Dostupné na internete:*

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 9

³⁷ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. *Dostupné na internete:*

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 9

³⁸ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. *Dostupné na internete:*

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 9

³⁹ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. *Dostupné na internete:*

<https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 9

Poradenská spoločnosť v oblasti trvalej udržateľnosti v Kórei, SolAbility, má zato, že trvalo udržateľná konkurencieschopnosť znamená schopnosť krajiny uspokojiť potreby a základné požiadavky súčasných generácií pri zachovaní alebo raste národného individuálneho bohatstva do budúcnosti bez vyčerpania prírodného a sociálneho kapitálu.⁴⁰

1.5.1 Model udržateľnej konkurencieschopnosti

Prínosom kórejskej poradenskej spoločnosti pre trvalo udržateľný rozvoj SolAbility, je aj model udržateľnej konkurencieschopnosti (obrázok 2), ktorý je založený na štyroch základných pilieroch. Tieto piliere spolu tvoria základnú schopnosť krajiny vytvárať a udržiavať trvalo udržateľné bohatstvo, čiže bohatstvo, ktoré nie je ohrozené možnosťou zníženia kvôli nadmernému využívaniu zdrojov, prírodných a ľudských, alebo nedostatkom inovatívnych hraníc, ktoré sú potrebné na to, aby tieto krajiny mohli konkurovať na globalizovaných trhoch.

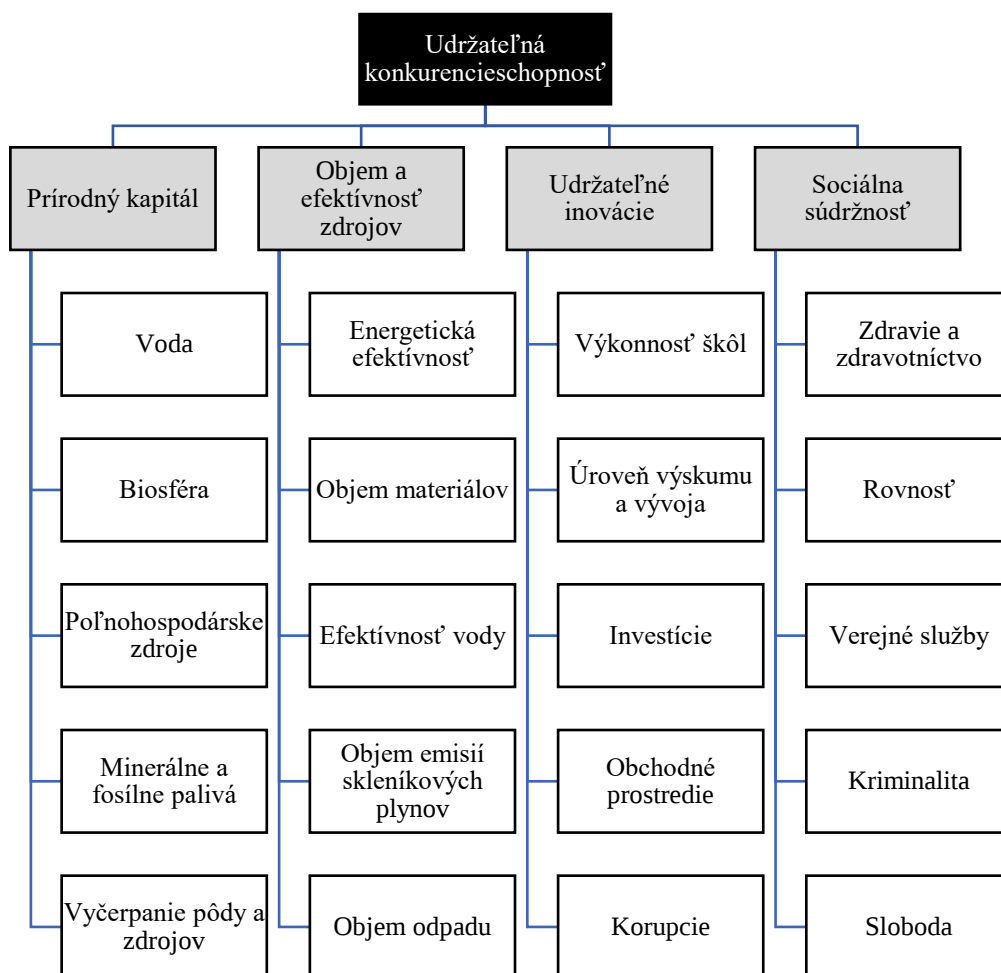
Tieto štyri piliere sú nasledujúce:

1. *Prírodný kapitál* – ide o dané prírodné podmienky v rámci krajiny vrátane dostupnosti zdrojov a úrovne čerpania týchto zdrojov.
2. *Objem a efektívnosť zdrojov* – ide o efektívnosť využívania dostupných zdrojov (domácich alebo dovezených) ako spôsob merania prevádzkovej konkurencieschopnosti vo svete obmedzenom na zdroje
3. *Udržateľné inovácie* – ide o schopnosť krajiny vytvárať bohatstvo a pracovné miesta prostredníctvom inovácií a priemyslu s pridanou hodnotou na globalizovaných trhoch
4. *Sociálna súdržnosť* – ide o zdravie obyvateľstva, rovnosť, bezpečnosť a slobodu v rámci krajiny

⁴⁰ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 10

Uvedené ukazovatele by nemali slúžiť pre vypracovávanie zjednodušených analytických alebo politických záverov. Tieto ukazovatele vo všeobecnosti poskytujú východiskový bod pre analýzu. V skutočnosti musia byť vnímané ako prostriedok na začatie diskusie a stimulácie verejného záujmu.⁴¹

Obrázok 2: Model udržateľnej konkurencieschopnosti

Zdroj: Audrone Balkyte, Manuela Tvaronavičiene: Composing sustainable competitiveness index: Practice and Discussions, s. 11

⁴¹ Balkytė, A. – Tvaronavičiene, M. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions.. Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions> s. 11

1.6 Index globálnej konkurencieschopnosti

Svetové ekonomické fórum každoročne, od roku 1979, vyhodnocuje Správu o globálnej konkurencieschopnosti, ktorého súčasťou je Index globálnej konkurencieschopnosti, s cieľom identifikovať úroveň konkurencieschopnosti jednotlivých krajín.⁴²

Hodnotenie indexu globálnej konkurencieschopnosti je založené na hodnotení 12 pilierov, pričom tieto piliere sú rozdelené do troch čiastkových subindexov – základných požiadaviek, zvýšenia efektívnosti, inovačných faktorov a sofistikovanosti, ako znázorňuje Tabuľka 2.⁴³

Tabuľka 2: Kompozícia Indexu globálnej konkurencieschopnosti

Index globálnej konkurencieschopnosti (Global Competitiveness Index)
A) Základné požiadavky (Basic requirements)
1. Inštitúcie (Institutions)
2. Infraštruktúra (Infrastructure)
3. Makroekonomické prostredie (Macroeconomic environment)
4. Zdravie a základné vzdelanie (Health and primary education)
B) Zosilňovače efektívnosti (Efficiency enhancers)
5. Vyššie vzdelanie a príprava (Higher education and training)
6. Efektívnosť trhu tovarov (Goods market efficiency)
7. Efektívnosť pracovného trhu (Labor market efficiency)
8. Rozvoj finančného trhu (Financial market development)
9. Technologická pripravenosť (Technological readiness)
10. Veľkosť trhu (Market size)
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti (Innovation and sophistication factors)
11. Sofistikovanosť podnikania (Business sophistication)
12. Inovácie (Innovation)

Zdroj: World Economic Forum (2017): The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 12 (vlastné spracovanie)

⁴² Bronček, J. – Čiefová, M.: Vývoj konkurencieschopnosti Slovenska a Číny v období rokov 2013 -2018. Analýza indexu globálnej konkurencieschopnosti.

Dostupné na internete:

<https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_3_2017.pdf> s.15

⁴³ Herčko, J. a kol.: *Index globálnej konkurencieschopnosti a postavenie SR*.

Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/profile/Jozef_Hercko/publication/324570276_Index_globalnej_konkurencieschopnosti_a_postavenie_SR/links/5ad60d1aaca272fdaf7ccabb/Index-globalnej-konkurencieschopnosti-a-postavenie-SR.pdf?origin=publication_list> s.64

Subindex zložený zo základných požiadaviek je dôležitý pre *faktorovo riadené ekonomiky*, ktoré sa vyznačujú výrobou a predajom základných produktov. Súťažia v prvom rade na základe využívania lacnej, nekvalifikovanej pracovnej sily a navzájom konkurujú v cene. Pre zachovávanie svojej konkurencieschopnosti na tejto úrovni je dôležité dobré fungovanie verejných a súkromných inštitúcií (1.pilier), rozvinutej infraštruktúry (2.pilier), stabilné makroekonomické prostredie (3.pilier) a zdravá pracovná sila, ktorej sa dostalo aspoň základného vzdelania (4.pilier).⁴⁴

Keď sa krajina stane konkurencieschopnejšou, produktivita sa zvýši, tak ako aj mzdy, so zlepšujúcim sa vývojom. Zosilňovače efektívnosti vystúpia do popredia a krajina sa dostáva do efektívnosťou poháňaného štádia, kedy sa koncentruje na výkonnejší proces výroby a zvýšenie kvality, lebo sa zdvihli mzdy a tým pádom sa nemôžu zvyšovať ceny. V tomto bode, je konkurencieschopnosť viac riadená vyšším vzdelaním a prípravou (5.pilier), efektívnymi trhmi tovarov (6.pilier), dobre fungujúcim pracovným trhom (7.pilier), rozvinutým finančným trhom (8.pilier), schopnosťou využiť výhody, ktoré ponúkajú existujúce technológie (9.pilier) a veľkým domácim alebo zahraničným trhom (10.pilier).⁴⁵

Posledný zo subindexov, faktorov inovácie a sofistikovanosti, je ťažiskovým pre *inováciou poháňané ekonomiky*, v ktorých mzdy narástli tak veľmi, že ich budú schopné udržať na vysokej úrovni, a s nimi spojenú aj životnú úroveň, len ak ich firmy dokážu súťažiť vďaka sofistikovanému výrobnému procesu (11.pilier) a v inovovaní nových a vylepšených produktov (12.pilier).⁴⁶

WEF využíva pre určenie celkového GCI pre jednotlivé krajiny váhové kritériá podľa výšky hrubého domáceho produktu na obyvateľa. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že čím je HDP na obyvateľa nižšie, tým majú na celkové hodnotenie väčší vplyv piliere

⁴⁴ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁴⁵ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁴⁶ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

s nižším poradovým číslom a opačne. Presné váhy subindexov na základe HDP obyvateľa sú uvedené v Tabuľke 3.⁴⁷

Tabuľka 3: Váha subindexov GCI na základe HDP na obyvateľa v štádiách rozvoja

	Faktorovo riadená ekonomika	Prechodná úroveň	Efektívnosť u poháňaná ekonomika	Prechodná úroveň	Inováciami poháňaná ekonomika
HDP na obyvateľa (tis.USD)	< 2 000	2000 – 2 999	3 000 – 8 999	9 000 – 17 000	>17 000
Váha pre základné požiadavky	60 %	40 – 60 %	40 %	20 – 40 %	20 %
Váha pre zosilňovanie efektívnosti	35 %	35 – 50 %	50 %	50 %	50 %
Váha pre faktory inovácie	5 %	5 – 10 %	10 %	10 – 30 %	30 %

Zdroj: Ján Herčko a kol., Index globálnej konkurencieschopnosti a postavenie SR, str.67

1.6.1 Piliere Indexu globálnej konkurencieschopnosti

Inštitúcie – 1. pilier

Inštitucionálne prostredie krajiny závisí od efektívnosti a správania verejných aj súkromných zainteresovaných strán. Právny a administratívny rámec, v ktorom jednotlivci, firmy a vlády spolupracujú, určuje kvalitu verejných inštitúcií krajiny a výrazne ovplyvňuje konkurencieschopnosť a rast. Ovplyvňuje investičné rozhodnutia a organizáciu výroby a zohráva kľúčovú úlohu v spôsoboch, akými spoločnosti rozdeľujú výhody a znášajú náklady na rozvojové stratégie a politiky. Dobré súkromné inštitúcie sú tiež dôležité pre zdravý a trvalo udržateľný rozvoj hospodárstva.⁴⁸

⁴⁷ Herčko, J. a kol.: *Index globálnej konkurencieschopnosti a postavenie SR*.

Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/profile/Jozef_Hercko/publication/324570276_Index_globalnej_konkurencieschopnosti_a_postavenie_SR/links/5ad60d1aaca272fdaf7ccabb/Index-globalnej-konkurencieschopnosti-a-postavenie-SR.pdf?origin=publication_list> s.64-66

⁴⁸ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017->

2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> s.317

Infraštruktúra – 2.pilier

Rozsiahla a účinná infraštruktúra je rozhodujúca pre zabezpečenie efektívneho fungovania hospodárstva. Efektívne spôsoby dopravy - vrátane vysokokvalitných ciest, železníc, prístavov a leteckej dopravy - umožňujú podnikateľom dostať svoje výrobky a služby na trh bezpečným a včasným spôsobom a uľahčiť pohyb pracovníkov na najvhodnejšie pracovné miesta. Hospodárstva sú tiež závislé od dodávok elektrickej energie, ktoré sú kontinuálne a dostatočné, aby podniky a továrne mohli pracovať bez prekážok. Pevná a rozsiahla telekomunikačná sieť umožňuje rýchly a voľný tok informácií, čo zvyšuje celkovú hospodársku efektívnosť tým, že pomáha zabezpečiť, aby podniky mohli komunikovať a prijímať rozhodnutia pri zohľadnení všetkých dostupných relevantných informácií.⁴⁹

Makroekonomické prostredie – 3. pilier

Stabilita makroekonomického prostredia je dôležitá pre podniky, a preto je významná pre celkovú konkurencieschopnosť krajiny. I napriek faktu, že samotná makroekonomická stabilita nemôže zvýšiť produktivitu národa, jej nestabilita poškodzuje hospodárstvo. Vláda nemôže poskytovať služby efektívne, ak musí platiť vysoké úroky z minulých dlhov a fiškálne deficity obmedzujú budúcu schopnosť vlády reagovať na obchodné cykly. Zjednodušene je možné konštatovať, že ekonomika nemôže rásť trvalo udržateľným spôsobom, ak makroekonomické prostredie nie je stabilné.⁵⁰

Zdravie a základné vzdelanie – 4. pilier

Zdravá pracovná sila je životne dôležitá pre konkurencieschopnosť a produktivitu krajiny. Pracovníci, ktorí sú chorí, nemôžu pracovať na svojom potenciáli a sú menej produktívni, čo vedie k značným nákladom na podnikanie. Investície do poskytovania zdravotníckych služieb sú preto kritické z hľadiska jasných ekonomických aj morálnych činiteľov. Okrem zdravia tento pilier zohľadňuje rozsah a kvalitu základného vzdelania,

⁴⁹ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017->

2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> s.317

⁵⁰ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017->

2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> s.318

ktoré obyvateľstvo získava ako základ zvýšenia efektivity každého jednotlivého pracovníka.⁵¹

Vyššie vzdelanie a príprava – 5. pilier

Kvalitné vyššie vzdelávanie a príprava sú kľúčové pre hospodárstva, ktoré chcú posunúť hodnotové reťazce vyššie nad jednoduché výrobné procesy a produkty. Najmä dnešné globalizujúce sa hospodárstvo si vyžaduje, aby krajiny mali vzdelaných pracovníkov, ktorí sú schopní plniť zložité úlohy a rýchlo sa prispôbiť meniacemu sa prostrediu a vyvíjajúcim sa potrebám výrobného systému. Tento pilier meria stredoškolské a terciárne vzdelávanie, ako aj kvalitu vzdelávania. Rozsah vzdelávania zamestnancov sa berie do úvahy aj z dôvodu dôležitosti odborného a nepretržitého odborného vzdelávania na pracovisku - ktoré sa v mnohých ekonomikách zanedbáva - na zabezpečenie neustáleho zvyšovania kvalifikácie pracovníkov.⁵²

Efektívnosť trhu tovarov – 6. pilier

Krajiny s efektívnymi trhmi s tovarmi majú dobrú pozíciu na vytvorenie správneho mixu výrobkov a služieb vzhľadom na konkrétne podmienky ponuky a dopytu. Zdravá domáca a zahraničná konkurencia na trhu je dôležitá pre zvyšovanie efektívnosti trhu a tým aj pre produktivitu podnikov. Efektívnosť trhu závisí aj od podmienok dopytu, ako je orientácia na zákazníka a sofistikovanosť kupujúcich. Z kultúrnych alebo historických dôvodov môžu byť zákazníci v niektorých krajinách náročnejší než v iných. To môže vytvoriť dôležitú konkurenčnú výhodu, pretože to prinúti spoločnosti, aby boli inovatívnejší a orientovaní na zákazníkov, čím sa stanovuje disciplína potrebná na dosiahnutie efektívnosti na trhu.⁵³

⁵¹ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.318

⁵² WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.318

⁵³ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.318

Efektívnosť pracovného trhu – 7. pilier

Efektívnosť a flexibilita trhu práce sú rozhodujúce pre zabezpečenie toho, aby boli pracovníci alokovaní na ich najefektívnejšie využitie v hospodárstve a aby boli motivovaní vynakladať čo najväčšie úsilie vo svojej práci. Trhy práce musia byť flexibilné pre rýchle zmeny a zároveň vyžadovať nízke náklady na presun pracovníkov z jednej hospodárskej činnosti do druhej. Efektívne trhy práce musia takisto zabezpečiť jasné silné stimuly pre zamestnancov a musia zabezpečiť rovnosť v podnikateľskom prostredí medzi ženami a mužmi. Tieto faktory zohľadňujú pozitívny vplyv na výkonnosť pracovníkov a príťažlivosť krajiny pre nových pracovníkov vzhľadom na nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.⁵⁴

Rozvoj finančného trhu – 8. pilier

Efektívny finančný sektor prideluje zdroje ušetrené obyvateľmi národa a zdroje, ktoré vstupujú do ekonomiky zo zahraničia. Ide o zdroje vložené do podnikateľských alebo investičných projektov s najvyššou očakávanou mierou návratnosti. Podnikové investície sú rozhodujúce pre produktivitu, preto ekonomiky vyžadujú sofistikované finančné trhy, ktoré môžu sprístupniť kapitál pre investície súkromného sektora (napríklad ako sú pôžičky z bankového sektora, dobre regulované burzy cenných papierov, rizikový kapitál a iné finančné produkty). Na splnenie všetkých týchto funkcií musí byť bankový sektor dôveryhodný a transparentný a finančné trhy primerane regulované na ochranu investorov a ostatných aktérov v hospodárstve ako takom.⁵⁵

Technologická pripravenosť – 9. pilier

Pilier technologickej pripravenosti meria obratnosť, ktorou ekonomika využíva existujúce technológie na zvýšenie produktivity svojich priemyselných odvetví s osobitným dôrazom na svoju schopnosť plne využívať informačné a komunikačné technológie v každodenných činnostiach a výrobných procesoch. Ústredným bodom je, že firmy pôsobiace v krajine musia mať prístup k pokročilým produktom a schopnosť absorbovať ich a používať.

⁵⁴ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<[http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-](http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf)

2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> s.318

⁵⁵ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<[http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-](http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf)

2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf> s.318

Najmä pre krajiny v menej pokročilom štádiu technologického rozvoja zohrávajú často kľúčovú úlohu priame zahraničné investície ako zdroj zahraničnej technológie.⁵⁶

Veľkosť trhu – 10. pilier

Veľkosť trhu ovplyvňuje produktivitu, pretože veľké trhy umožňujú firmám využívať úspory z rozsahu. V ére globalizácie sa medzinárodné trhy stali náhradou za domáce trhy, najmä pre malé krajiny, preto sa vývoz môže považovať za náhradu domáceho dopytu pri určovaní veľkosti trhu pre podniky v krajine. Zahnutím domácich aj zahraničných trhov do trhovej veľkosti vznikajú koncentrované trhy (ako napríklad Európska únia), ktoré sú rozdelené do mnohých krajín, ale majú jednotný spoločný trh.⁵⁷

Sofistikovanosť podnikania – 11. pilier

Sofistikovanosť podnikania sa týka dvoch zložiek, ktoré sú komplikovane prepojené: kvalita celkových obchodných sietí krajiny a kvalita operácií a stratégií jednotlivých firiem. Tieto faktory sú obzvlášť dôležité pre krajiny v pokročilom štádiu vývoja, keď sa do značnej miery vyčerpali základné zdroje zlepšenia produktivity. Kvalita podnikateľských sietí a podporných odvetví krajiny meraná množstvom a kvalitou miestnych dodávateľov a rozsahom ich vzájomného pôsobenia je dôležitá z rôznych dôvodov. Keď sú spoločnosti a dodávatelia z konkrétneho odvetvia prepojení v geograficky blízkych skupinách vytvárajú sa väčšie príležitosti na inovácie v procesoch a produktoch a obmedzujú sa prekážky vstupu nových firiem.⁵⁸

Inovácie – 12. pilier

Posledný pilier sa zameriava na inovácie. Inovácie sú obzvlášť dôležité pre hospodárstvo, pretože sa približujú k hranici poznania a možnosť generovania vyššej hodnoty iba integráciou a adaptáciou exogénnych technológií má tendenciu sa eliminovať. V takýchto ekonomikách musia firmy navrhnuť a vyvíjať špičkové produkty a procesy, aby udržali konkurenčnú výhodu a smerovali k aktivitám s ešte vyššou pridanou hodnotou. Tento postup si vyžaduje prostredie, ktoré prispieva k inovačným aktivitám a podporuje tak

⁵⁶ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁵⁷ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁵⁸ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

verejný, ako aj súkromný sektor. Znamená to najmä dostatočné investície do výskumu a vývoja, najmä prostredníctvom súkromného sektora; prítomnosť vysokokvalitných inštitútov vedeckého výskumu, ktoré môžu vytvárať základné vedomosti potrebné na budovanie nových technológií; rozsiahlu spoluprácu vo výskume a technickom rozvoji medzi univerzitami a priemyslom; a ochranu duševného vlastníctva.⁵⁹

Hodnotenie v jednotlivých pilieroch je samostatné, avšak pre komplexné vyhodnotenie je dôležité poznamenať, že medzi vybranými piliermi platí vzájomná ovplyvniteľnosť. Zvyšovanie úrovne jedného piliera môže mať vplyv na hodnotenie v druhom pilieri. Napríklad zvyšovanie úrovne vyššieho vzdelávania a tréningov môže mať nepriamy vplyv na efektívnosť pracovného trhu a tiež inovácie.⁶⁰ Hodnotenie v jednotlivých pilieroch je kvantifikované na úrovni 1 až 7 bodov, kde 1 je chápané ako minimálna úroveň konkurencieschopnosti a 7 ako maximálna úroveň konkurencieschopnosti.⁶¹

⁵⁹ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁶⁰ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.319

⁶¹ Herčko, J. a kol.: *Index globálnej konkurencieschopnosti a postavenie SR*.

Dostupné na internete:

<https://www.researchgate.net/profile/Jozef_Hercko/publication/324570276_Index_globalnej_konkurencieschopnosti_a_postavenie_SR/links/5ad60d1aaca272fdaf7ccabb/Index-globalnej-konkurencieschopnosti-a-postavenie-SR.pdf?origin=publication_list> s. 66

2 Ciel' práce a metódy skúmania

Pri tvorbe našej práce sme si stanovili jeden hlavný cieľ a desať vedľajších cieľov, ktoré nám pomôžu k dosiahnutiu hlavného cieľa. *Hlavným cieľom bakalárskej práce je porovnať konkurencieschopnosť Slovenska a Rakúska, identifikovať ich silné a slabé stránky, a to za pomoci Správy o globálnej konkurencieschopnosti, resp. jej ukazovateľa, Indexu národnej konkurencieschopnosti.*

Naše vedľajšie ciele sú nasledujúce:

- 1) Zovšeobecniť problematiku národnej konkurencieschopnosti a definovať význam pojmov: národná konkurencieschopnosť, produktivita, udržateľná konkurencieschopnosť, ako aj princíp fungovania Indexu globálnej konkurencieschopnosti.
- 2) Ohraničiť oblasť skúmania a určiť indikátor, resp. ukazovateľ, z ktorého budeme vychádzať a vysvetliť jeho štruktúru a princíp fungovania.
- 3) V rámci analýzy konkurencieschopnosti, pre ktorú sme si ako základný ukazovateľ určili Index globálnej konkurencieschopnosti, identifikovať hodnotenie a umiestnenie vybraných krajín z hľadiska konkurencieschopnosti v odvetviach obsiahnutých v nami zvolenom indexe za uplynulé 3 obdobia.
- 4) Bližšie priblížiť a graficky zobraziť jednotlivé piliere obsiahnuté v Indexe globálnej konkurencieschopnosti, pre lepšiu predstavu o hodnotách dosiahnutých obidvoma krajinami v konkrétnych 12 pilieroch zahrnutých v tomto rebríčku.
- 5) Uviesť a porovnať, ako sú subindexy a ekonomiky v kontexte Indexu globálnej konkurencieschopnosti reálne konkurencieschopné.
- 6) Zistiť, v ktorých oblastiach sa vyskytujú najväčšie rozdiely v umiestnení zvolených krajín, v ktorých oblastiach ktorá ekonomika dosahuje najlepšie a v ktorej naopak najmenej uspokojujúce výsledky v jednotlivých obdobiach.
- 7) Zároveň skúmané obdobia a výsledky obidvoch krajín v nich dosiahnuté, navzájom porovnávať.
- 8) Vyhodnotiť, k akým trendom prichádzalo v priebehu zvolených období, v ktorých oblastiach ktorá ekonomika celkovo najviac prosperovala alebo naopak upadala.
- 9) Dať do pozornosti faktory, ktoré v daných ekonomikách najviac bránia podnikaniu v krajine a v konečnom dôsledku značne ovplyvňujú konkurencieschopnosť krajiny.

- 10) Poukázať na možnosti alebo oblasti, v ktorých by krajina mohla podstúpiť zmeny, pre zlepšenie svojej konkurencieschopnosti a zároveň zvýšenie životnej úrovne v krajine.

Zdroje, ktoré boli použité v bakalárskej práci tvoria nasledujúce pramene:

- odborná literatúra domácich aj zahraničných autorov
- odborné články domácich a zahraničných autorov
- odborné definície používané medzinárodnými inštitúciami
- odborné analýzy v podobe výročných správ zhromaždených a vypracovaných Svetovým ekonomickým fórom, v rámci ktorých publikuje Index globálnej konkurencieschopnosti, ktorý je zloženým ukazovateľom konkurencieschopnosti krajín

Pri písaní práce a spracovaní údajov bolo použitých niekoľko vedeckých metód spracovania informácií, vzhľadom na vybranú tému najmä kvantitatívnych, ako analýza, kedy sme si v empirickej časti práce teoreticky rozložili skúmaný index GCI na menšie časti, pre lepšie poznanie jednotlivých javov nastávajúcich v celkovom fungovaní skúmaných ekonomík. Pre celkové zhodnotenie skúmaných čiastkových javov v pilieroch GCI, sme využili metódu syntézy. Na účel vzájomného zhodnotenia výsledkov bola použitá komparácia, ktorá zohrávala podstatnú úlohu v rámci našej práce, nakoľko priamo ovplyvňovala dosiahnutie stanoveného cieľa.

3 Porovnanie konkurencieschopnosti Slovenska s Rakúskom

V nasledujúcej časti práce budeme skúmať, ako sa za vybrané obdobia pohybovali v Správach o globálnej konkurencieschopnosti, ktoré zostavuje Svetové ekonomické fórum, Slovensko a Rakúsko, ktoré sú už tradičnou súčasťou týchto rebríčkov krajín. Počet krajín, pre ktoré sa index vytvára, sa z roka na rok mierne mení, na základe dostupnosti údajov. Počas troch nami sledovaných období sa počet krajín uvedených v reporte vyvíjal nasledovne. Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2015 – 2016 obsahuje analýzu 140 krajín⁶², v období 2016 – 2017 ich bolo 138.⁶³ 137 národných ekonomík je zahrnutých do Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2017 – 2018.⁶⁴

3.1 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015–2016

Správa o globálnej konkurencieschopnosti pre obdobie 2015-2016 v sebe zahŕňa údaje o konkurencieschopnosti 140 národných ekonomík, pričom Slovensko sa umiestnilo na 67. priečke a Rakúsko na 23. priečke.⁶⁵

⁶² WORLD ECONOMIC FORUM, 2015. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf>

⁶³ WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf>

⁶⁴ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>>

⁶⁵ WORLD ECONOMIC FORUM, 2015. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf> s. 102,322

Tabuľka 4: Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015-2016

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	23	67
A) Základné požiadavky (20%)	20	56
1. Inštitúcie	21	104
2. Infraštruktúra	15	57
3. Makroekonomické prostredie	45	41
4. Zdravie a základné vzdelanie	19	50
B) Posilňovače efektívnosti (50%)	24	47
5. Vyššie vzdelanie a príprava	16	53
6. Efektívnosť trhu tovarov	24	54
7. Efektívnosť pracovného trhu	40	100
8. Rozvoj finančného trhu	47	35
9. Technologická pripravenosť	24	44
10. Veľkosť trhu	42	62
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti (30%)	14	59
11. Sofistikovanosť podnikania	8	57
12. Inovácie	17	66

Zdroj: World Economic Forum (2015): The Global Competitiveness Report 2015-2016, s. 102, 322 (vlastné spracovanie)

Tabuľka 4 ukazuje poradie Rakúska a Slovenska v rámci všetkých 140 hodnotených krajín, ako aj umiestnenie všetkých 12 pilierov. Môžeme postrehnúť markantný rozdiel medzi umiestnením Slovenska a Rakúska, kde Rakúsko jednoznačne vedie v celkovom poradí, ako aj v poradí jednotlivých subindexov a pilierov. Jedinými dvoma výnimkami sú pilier makroekonomického prostredia (41) a pilier rozvoja finančného trhu (35). Relatívne významný rozdiel v umiestnení je práve v pilieri rozvoja finančného trhu, kde ho tvorí 12 miest. Ako uvádza Podnikateľská aliancia Slovenska, partnerská inštitúcia Svetového ekonomického fóra a koordinátor prieskumu na Slovensku, Slovensko patrí k najviac otvoreným ekonomikám s veľkým podielom zahraničných investícií a silným vplyvom zahraničného obchodu na podnikanie.⁶⁶ Na druhej strane najhoršie na tom je ako aj v celkovom poradí, tak aj v porovnaní s Rakúskom, pilier slovenských inštitúcií (104). Kritická je najmä nedôvera podnikateľov ako v rovnosť pred zákonom, tak aj v nestrannosť

⁶⁶ Kremšky, P.: *Ekonomiku na Slovensku najviac sužuje korupcia, byrokracia a zle fungujúci štát, preto zaostáva za susedmi.*

Dostupné na internete: <<https://www.alianciapas.sk/2015/10/02/ekonomiku-na-slovensku-najviac-suzuje-korupcia-byrokracia-a-zle-fungujuci-stat-preto-zaostava-za-susedmi/>>

úradníkov a nezávislosť súdov. Podľa PAS môže byť umiestnenie Slovenska pre investorov signálom, že by pri umiestnení nového projektu výroby alebo služieb mali zvažovať radšej inú krajinu, kde sa podniká ľahšie. Výsledkom je, že Slovensko čoraz viac obchádzajú zahraniční investori s projektami, ktoré by vytvorili tisíce pracovných miest.⁶⁷ Rakúsko na druhej strane dosiahlo veľmi pozitívne výsledky, a to najmä v oblasti sofistikovanosti podnikania (8). Rakúska ekonomika totiž zaznamenáva kontinuálny rast v dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily a výskumných technológií.⁶⁸ Najnižšie sa Rakúsko dostalo v oblasti už spomínaného rozvoja makroekonomického prostredia (45) a rozvoja finančného trhu (47). OEZV vidí ako dôvod týchto negatívnych zmien nové federálne dlhy spôsobené likvidáciou rakúskej bankovej skupiny Hypo Alpe Adria AG.⁶⁹ Môžeme však skonštatovať, že Rakúsko si viedlo relatívne úspešne, nakoľko Slovensko sa vo väčšine pilierov držalo pod priečkami, ktoré boli pre Rakúsko najnižšími umiestneniami.

Pre lepšiu predstavu ako reálne vyzerá konkurencieschopnosť vo všetkých 12 pilieroch, sa môžeme pozrieť na Graf 1, kde sú vyobrazené hodnoty pre obidve krajiny. Ako zdrojovú tabuľku pre hodnoty konkurencieschopnosti jednotlivých pilierov sme použili Tabuľku 5. Najlepšiu hodnotu dosahuje Rakúsko v oblasti Zdravia a základného vzdelania (6,4), pričom Slovensko vedie takisto v tejto oblasti (6). Najslabšími oblasťami pre Rakúsko je už spomínaný rozvoj finančného trhu (4,2), ako aj efektívnosť pracovného trhu (4,5). Slovensko najnižšie hodnoty dosiahlo v oblasti inovácií (3,3) a takisto už spomínaných inštitúcií (3,4).

⁶⁷ Kremšky, P.: *Ekonomiku na Slovensku najviac sužuje korupcia, byrokracia a zle fungujúci štát, preto zaostáva za susedmi.*

Dostupné na internete: <<https://www.alianciapas.sk/2015/10/02/ekonomiku-na-slovensku-najviac-suzuje-korupcia-byrokracia-a-zle-fungujuci-stat-preto-zaostava-za-susedmi/>>

⁶⁸ ÖSTERREICHISCHE VERKEHRSZEITUNG. *Austria continues to fall behind in the World Economic Forum ranking.*

Dostupné na internete:

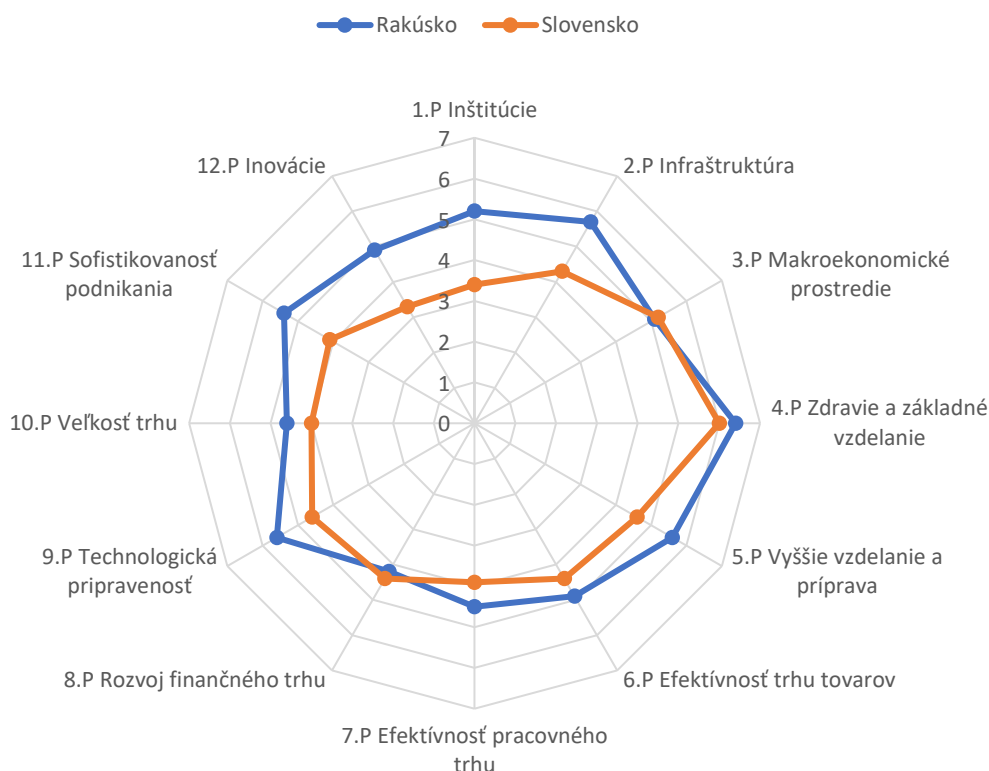
<<https://oezv.com/en/austria-continues-to-fall-behind-in-the-world-economic-forum-ranking/>>

⁶⁹ ÖSTERREICHISCHE VERKEHRSZEITUNG. *Austria continues to fall behind in the World Economic Forum ranking.*

Dostupné na internete:

<<https://oezv.com/en/austria-continues-to-fall-behind-in-the-world-economic-forum-ranking/>>

Graf 1: Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2015-2016

Zdroj: World Economic Forum (2015): The Global Competitiveness Report 2015-2016, s. 102, 322 (vlastné spracovanie)

Komplexný pohľad na konkurencieschopnosť sledovaných krajín na úrovni troch subindexov a v rámci Indexu globálnej konkurencieschopnosti, nám poskytne Tabuľka 5. V celkovom hodnotení konkurencieschopnosti jednoznačne vedie Rakúsko (5,1), ale Slovensko sa tiež nachádza v hornej polovici hodnotiacej stupnice (4,2). Rakúsko je najviac konkurencieschopné v oblasti základných požiadaviek (5,6), nasledujú faktory inovácie a sofistikovanosti (5,2) a napokon posilňovače efektívnosti (4,9). Prvenstvo v konkurencieschopnosti základných požiadaviek zdieľa Slovensko (4,7) s Rakúskom. V prípade Slovenska nasledujú posilňovače efektívnosti (4,3) a faktory inovácie a sofistikovanosti (3,7).

Tabuľka 5: Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2015-2016

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	5,1	4,2
A) Základné požiadavky	5,6	4,7
1.P Inštitúcie	5,2	3,4
2.P Infraštruktúra	5,7	4,3
3.P Makroekonomické prostredie	5,1	5,2
4.P Zdravie a základné vzdelanie	6,4	6
B) Posilňovače efektívnosti	4,9	4,3
5.P Vyššie vzdelanie a príprava	5,6	4,6
6.P Efektívnosť trhu tovarov	4,9	4,4
7.P Efektívnosť pracovného trhu	4,5	3,9
8.P Rozvoj finančného trhu	4,2	4,4
9.P Technologická pripravenosť	5,6	4,6
10.P Veľkosť trhu	4,6	4
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti	5,2	3,7
11.P Sofistikovanosť podnikania	5,4	4,1
12.P Inovácie	4,9	3,3

Zdroj: World Economic Forum (2015): The Global Competitiveness Report 2015-2016, s. 102, 322 (vlastné spracovanie)

3.2 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017

V Správe o globálnej konkurencieschopnosti 2016-2017 sú obsiahnuté informácie o konkurencieschopnosti 138 národných ekonomík, pričom Slovensko sa umiestnilo na 65. priečke a Rakúsko na 19. priečke. Rakúsko zaznamenalo oproti predchádzajúcemu obdobiu zlepšenie o 4 miesta a Slovensko o 2 miesta.⁷⁰

⁷⁰ WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf> s.104, 320

Tabuľka 6: Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	19	65
A) Základné požiadavky (20%)	18	54
1. Inštitúcie	20	102
2. Infraštruktúra	14	61
3. Makroekonomické prostredie	31	37
4. Zdravie a základné vzdelanie	20	55
B) Posilňovače efektívnosti (50%)	22	47
5. Vyššie vzdelanie a príprava	12	61
6. Efektívnosť trhu tovarov	25	53
7. Efektívnosť pracovného trhu	40	93
8. Rozvoj finančného trhu	34	33
9. Technologická pripravenosť	23	44
10. Veľkosť trhu	43	61
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti (30%)	11	57
11. Sofistikovanosť podnikania	8	55
12. Inovácie	14	68

Zdroj: World Economic Forum (2016): The Global Competitiveness Report 2016-2017, s. 104, 320 (vlastné spracovanie)

Zelená farba čísel vypovedá o zlepšení pozície oproti minulému obdobiu, červená farba naopak o zhoršení pozície oproti minulému obdobiu.

Tabuľka 6 ukazuje poradie Rakúska a Slovenska v rámci všetkých 138 hodnotených krajín, ako aj umiestnenie všetkých 12 pilierov. Vidíme, že si Rakúsko v tomto období drží pozíciu jednoznačného lídra a vedie v celkovom poradí, ako aj v poradí jednotlivých subindexov a pilierov. Môžeme si všimnúť, že aj v pilieroch, v ktorých v minulom období viedlo Slovensko, Rakúsko zaznamenalo značný pokrok a nižšie, o jedno miesto v porovnaní s pozíciou Slovenska, sa drží už len v oblasti rozvoja finančného trhu. V prípade Slovenska sa ako najproblematickejší aspekt ako aj v celkovom poradí, tak aj v porovnaní s Rakúskom, opäť javí pilier slovenských inštitúcií (102). Pozitívna zmena pre Slovensko nastala v oblasti efektívnosti pracovného trhu (93) a to o 7 miest, spôsobená miernym zvýšením atraktivity Slovenska ako krajiny na podnikanie a tým pádom vytvorením nových

pracovných miest.⁷¹ Naopak najväčší prepád v oblasti vyššieho vzdelávania a prípravy (61) o 8 miest, čo mohlo byť dôsledkom nízkych výdavkov na vedu a výskum, ako aj nízkej motivácie učiteľov.⁷² Najvyššiu priečku pre Slovensko obsadila oblasť rozvoja finančného trhu (33). Rakúsko dosiahlo aj tento krát veľmi pozitívne výsledky, a to opäť najmä v oblasti sofistikovanosti podnikania (8). Najviac sa Rakúsko v rebríčku vyšplhalo v oblasti makroekonomického prostredia (31) o 14 priečok, pričom Headquarters Austria uvádza, že podľa opýtaných manažérov, prišlo najmä ku zlepšeniu dostupnosti kapitálu oproti predchádzajúcemu obdobiu.⁷³ Len o jedno miesto sa Rakúsko prepadlo v oblasti efektívnosti trhu tovarov (25) a veľkosti trhu (43). Najnižšie sa Rakúsko dostalo v oblasti veľkosti trhu (43). Pri Rakúsku nastal v tomto období len mierny prepád v umiestnení v dvoch oblastiach, zatiaľ čo Slovensko sa dostalo nižšie v troch oblastiach, pričom tieto negatívne zmeny boli v jeho prípade o niečo väčšie.

Hodnotenie konkurencieschopnosti vo všetkých 12 pilieroch je vyobrazené v Grafe 2. Ako zdrojovú tabuľku pre hodnoty konkurencieschopnosti jednotlivých pilierov sme použili Tabuľku 7. Najlepšiu hodnotu dosahuje Rakúsko opäť v oblasti Zdravia a základného vzdelania (6,4), pričom Slovensko vedie takisto v tejto oblasti (6). K najslabším oblastiam pre Rakúsko okrem rozvoja finančného trhu (4,5) a efektívnosti pracovného trhu (4,5), sa pridala aj oblasť veľkosti trhu (4,5). Slovensko najnižšie hodnoty dosiahlo v oblasti inovácii (3,3) a inštitúcií (3,4).

⁷¹ PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Malé zlepšenie konkurencieschopnosti Slovenska v rebríčku Svetového ekonomického fóra*.

Dostupné na internete:

<https://www.alianciapas.sk/2016/09/27/male-zlepsenie-konkurencieschopnosti-slovenska-v-rebricku-svetoveho-ekonomickeho-fora/?fbclid=IwAR2NVROD8FN8hl7dOsMYEBC1Xv7TmsWID_xf5R7fOc_BM1yOP34cQlBGyQs>

⁷² CHMELOVÁ, M.: *Súčasný stav vybraných krajín v rámci ukazovateľa konkurencieschopnosti a výzvy do budúcnosti*.

Dostupné na internete:

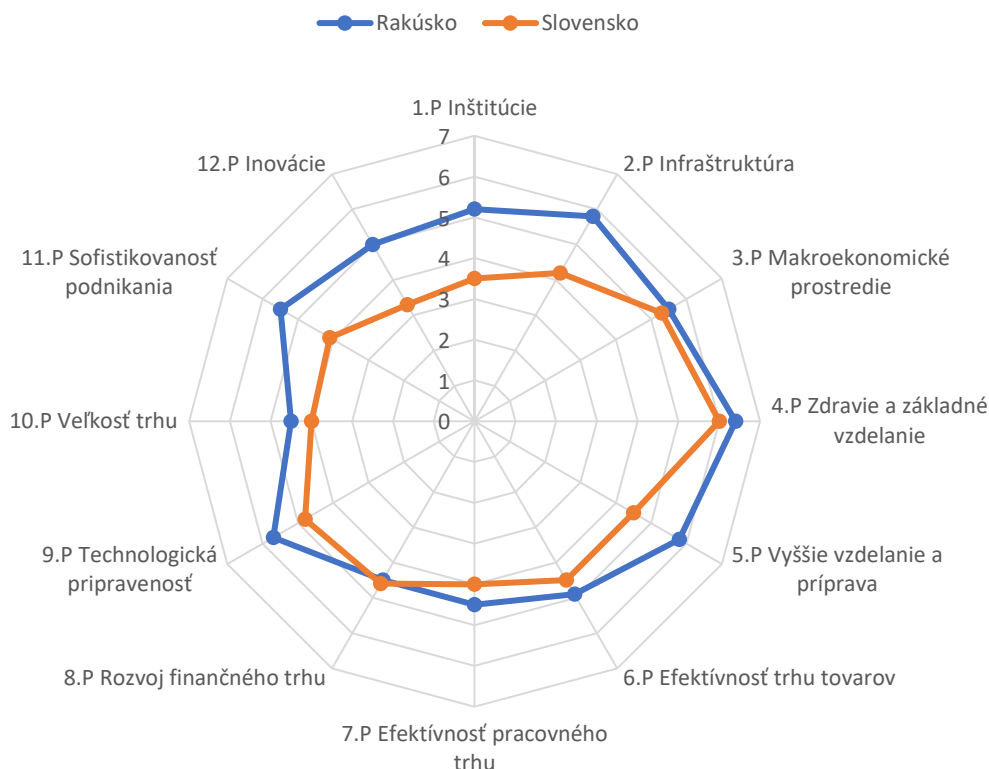
<http://www.derivat.sk/files/2017%20financne%20trhy/FT_3_2017_Chmelova.pdf> s.6

⁷³ HEADQUARTERS AUSTRIA. *Österreich rückt im Global Competitiveness Report 2016–2017 nach vorne*.

Dostupné na internete:

<http://www.headquarters-austria.at/2016/osterreich-rueckt-im-global-competitiveness-report-2016-2017-nach-vorne/?fbclid=IwAR11eTipM04AASXYCM6NnD4_qCIRWMwtjcbsoyGhWVPNn4wRETKPNG908A>

Graf 2: Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2016-2017

Zdroj: World Economic Forum (2016): The Global Competitiveness Report 2016-2017, s. 104, 320 (vlastné spracovanie)

V Tabuľke 7 nájdeme hodnotenie konkurencieschopnosti krajín na úrovni troch subindexov a v rámci Indexu globálnej konkurencieschopnosti. V celkovom hodnotení konkurencieschopnosti jednoznačne vedie Rakúsko (5,1), Slovensko sa však aj v tomto období nachádza v hornej polovici hodnotiacej stupnice (4,1), pričom obidve krajiny zaznamenali posun o jedno desatinné miesto vyššie oproti minulému obdobiu. Rakúsko je najviac konkurencieschopné v oblasti základných požiadaviek (5,7), nasledujú faktory inovácie a sofistikovanosti (5,2) a napokon posilňovače efektívnosti (4,9). Aj v týchto oblastiach prišlo ku pozitívnej zmene hodnotenia, a to o jedno desatinné miesto. Prvenstvo v konkurencieschopnosti základných požiadaviek zdieľa Slovensko (4,7) s Rakúskom. V prípade Slovenska nasledujú posilňovače efektívnosti (4,4) a faktory inovácie a sofistikovanosti (3,7), pričom ku zmene hodnôt prišlo pri posilňovačoch efektívnosti, opäť nahor o jedno desatinné miesto.

Tabuľka 7: Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2016-2017

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	5,2	4,3
A) Základné požiadavky	5,7	4,7
1.P Inštitúcie	5,2	3,5
2.P Infraštruktúra	5,8	4,2
3.P Makroekonomické prostredie	5,5	5,3
4.P Zdravie a základné vzdelanie	6,4	6
B) Posilňovače efektívnosti	5,0	4,4
5.P Vyššie vzdelanie a príprava	5,8	4,5
6.P Efektívnosť trhu tovarov	4,9	4,5
7.P Efektívnosť pracovného trhu	4,5	4
8.P Rozvoj finančného trhu	4,5	4,6
9.P Technologická pripravenosť	5,7	4,8
10.P Veľkosť trhu	4,5	4
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti	5,3	3,7
11.P Sofistikovanosť podnikania	5,5	4,1
12.P Inovácie	5	3,3

Zdroj: World Economic Forum (2016): The Global Competitiveness Report 2016-2017, s. 104, 320 (vlastné spracovanie)

Zelená farba čísel vypovedá o zlepšení pozície oproti minulému obdobiu, červená farba naopak o zhoršení pozície oproti minulému obdobiu.

3.3 Hodnotenie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018

Správa o globálnej konkurencieschopnosti 2017-2018 poskytuje informácie o konkurencieschopnosti 137 národných ekonomík, pričom Slovensko sa umiestnilo na 59. priečke a Rakúsko na 18. priečke. V porovnaní s predchádzajúcim obdobím ide pri Rakúsku o zlepšenie o 1 miesto, a pri Slovensku o 6 miest.⁷⁴

⁷⁴ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s. 52, 264

Tabuľka 8: Poradie Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	18	59
A) Základné požiadavky (20%)	19	52
1. Inštitúcie	21	93
2. Infraštruktúra	14	63
3. Makroekonomické prostredie	32	35
4. Zdravie a základné vzdelanie	22	47
B) Posilňovače efektívnosti (50%)	22	44
5. Vyššie vzdelanie a príprava	16	62
6. Efektívnosť trhu tovarov	26	55
7. Efektívnosť pracovného trhu	42	87
8. Rozvoj finančného trhu	30	32
9. Technologická pripravenosť	17	44
10. Veľkosť trhu	42	61
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti (30%)	10	56
11. Sofistikovanosť podnikania	8	54
12. Inovácie	13	67

Zdroj: World Economic Forum (2017): The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 52, 263 (vlastné spracovanie)

Zelená farba čísel o zlepšení pozície oproti minulému obdobiu, červená farba naopak o zhoršení pozície oproti minulému obdobiu.

Tabuľka 6 poskytuje pohľad na poradie Rakúska a Slovenska v rámci všetkých 137 hodnotených krajín, ako aj umiestnenie všetkých 12 pilierov. Môžeme si všimnúť, že Rakúsko v tomto období vedie nielen v celkovom poradí, už vo všetkých skúmaných oblastiach. Tretíkrát je na tom pre Slovensko najhoršie pilier inštitúcie (93), ktorý však na druhú stranu zaznamenal oproti minulému obdobiu najväčší pokrok, konkrétne o 9 miest. Pravidlom sa stalo, že v prípade Slovenska je na tom najhoršie ako aj v celkovom poradí, tak aj v porovnaní s Rakúskom, pilier slovenských inštitúcií (93). Slovensko v tomto období v porovnaní s obdobím predchádzajúcim nezaznamenalo významnejší pokles v rebríčku. Najvyššiu priečku pre Slovensko obsadila, tak ako aj v prechádzajúcich obdobiach, oblasť rozvoja finančného trhu (32). Skutočnosť je taká, že na zlepšení umiestnenia Slovenska, sa podieľal najmä vyšší počet mobilných liniek, vyššia priemerná prenosová rýchlosť internetu a rast počtu leteckých liniek, ako aj prepád krajín, ktoré boli v predchádzajúcom období

v rebríčku pred Slovenskom.⁷⁵ V prípade Rakúska je stále bezo zmeny najvyššie položenou oblasťou sofistikovanosť podnikania (8). Najviac sa Rakúsko v rebríčku vyšplhalo v oblasti technologickej pripravenosti (17) o 6 priečok a spadlo v oblasti vyššieho vzdelania a prípravy (16) o 4 miesta. Najnižšie sa Rakúsko dostalo v oblasti efektívnosti pracovného trhu (42), s čím je podľa rakúskeho inštitútu pre ekonomický výskum, WIFO, spojená nízka flexibilita pracovného času, komplikované administratívne postupy a vysoké daňové zaťaženie pre ľudí pracujúcich v Rakúsku.⁷⁶ Sledovaním aktuálneho a predchádzajúceho obdobia dospejeme k tomu, že v prípade Rakúska nastalo viacero negatívnych zmien, aj keď vo väčšine prípadov len o niekoľko miest v rebríčku, zatiaľ čo Slovensko sa dostalo nižšie len v troch oblastiach, ale tieto negatívne zmeny boli v jeho prípade o niečo väčšie.

Na orientáciu v hodnotení konkurencieschopnosti vo všetkých 12 pilieroch, slúži Graf 3, kde sú vyobrazené hodnoty pre obidve krajiny. Ako zdrojovú tabuľku pre hodnoty konkurencieschopnosti jednotlivých pilierov sme použili Tabuľku 9. Najlepšiu, nezmenenú, hodnotu dosahuje Rakúsko opäť v oblasti Zdravia a základného vzdelania (6,4), pričom Slovensko vedie takisto v tejto oblasti (6,1) s hodnotou zlepšenou o jedno desatinné miesto. Najslabšou oblasťou pre Rakúsko je už len efektívnosť pracovného trhu (4,5), nakoľko oblastiam rozvoja finančného trhu (4,6) a veľkosti trhu (4,6), sa hodnota zvýšila o jedno desatinné miesto. Slovensko najnižšie, nezmenené, hodnoty dosiahlo opäť v oblasti inovácii (3,3) a inštitúcií (3,4).

⁷⁵ PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Slovensko sa posunulo v globálnom rebríčku, pomohlo viac leteckých liniek, mobilov, rýchlejší internet a zhoršenie iných.*

Dostupné na internete:

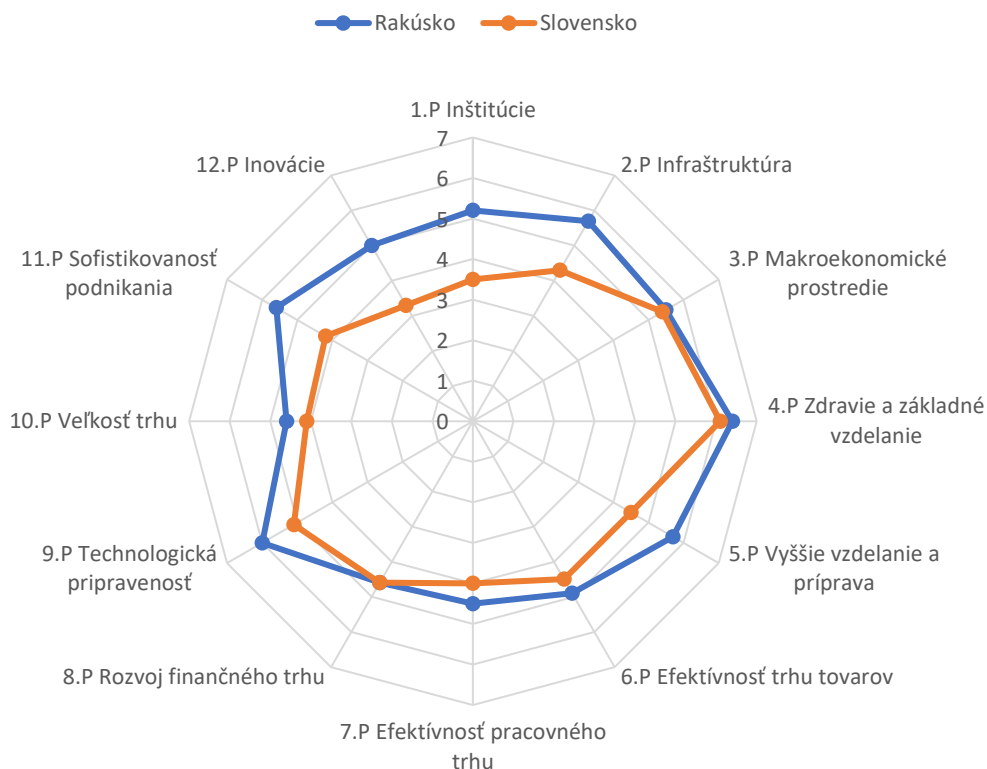
<https://www.alianciapas.sk/2017/09/27/slovensko-sa-posunulo-v-globalnom-rebricku-pomohlo-viac-leteckych-liniek-mobilov-rychlejsi-internet-a-zhorsenie-inych/?fbclid=IwAR2NVROD8FN8hl7dOsMYEBC1Xv7TmsWlD_xf5R7fOc_BM1yOP34cQlBGyQs>

⁷⁶ Peneder M.: *Österreich verbessert sich im globalen Ranking der Wirtschaftsstandorte auf Platz 18.*

Dostupné na internete:

<https://www.wifo.ac.at/jart/prj3/wifo/resources/person_dokument/person_dokument.jart?publikationsid=60640&mime_type=application/pdf>

Graf 3: Konkurencieschopnosť jednotlivých pilierov GCI za Slovensko a Rakúsko v období 2017-2018

Zdroj: World Economic Forum (2017): The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 52, 263 (vlastné spracovanie)

Komplexný pohľad na konkurencieschopnosť sledovaných krajín na úrovni troch subindexov a v rámci Indexu globálnej konkurencieschopnosti, nám poskytne Tabuľka 9. V celkovom hodnotení konkurencieschopnosti jednoznačne vedie Rakúsko (5,2), Slovensko sa stále obdobia nachádza v hornej polovici hodnotiacej stupnice (4,3), pričom obidve krajiny zaznamenali posun, pri Slovensku o dve, pri Rakúsku o jedno desatinné miesto vyššie oproti minulému obdobiu. Rakúsko je bez zmeny oproti minulému obdobiu najviac konkurencieschopné v oblasti základných požiadaviek (5,7), nasledujú faktory inovácie a sofistikovanosti (5,3) a napokon posilňovače efektívnosti (5,0). Prvenstvo v konkurencieschopnosti základných požiadaviek zdieľa Slovensko (4,8) s Rakúskom. V prípade Slovenska nasledujú posilňovače efektívnosti (4,5) a faktory inovácie a sofistikovanosti (3,8), pričom ku zmene hodnôt prišlo pri všetkých troch nahor o jedno desatinné miesto.

Tabuľka 9: Úroveň konkurencieschopnosti Slovenska a Rakúska v rámci GCI za obdobie 2017-2018

	Rakúsko	Slovensko
Index globálnej konkurencieschopnosti	5,2	4,3
A) Základné požiadavky	5,7	4,8
1.P Inštitúcie	5,2	3,5
2.P Infraštruktúra	5,7	4,3
3.P Makroekonomické prostredie	5,5	5,4
4.P Zdravie a základné vzdelanie	6,4	6,1
B) Posilňovače efektívnosti	5,0	4,5
5.P Vyššie vzdelanie a príprava	5,7	4,5
6.P Efektívnosť trhu tovarov	4,9	4,5
7.P Efektívnosť pracovného trhu	4,5	4
8.P Rozvoj finančného trhu	4,6	4,6
9.P Technologická pripravenosť	6	5,1
10.P Veľkosť trhu	4,6	4,1
C) Faktory inovácie a sofistikovanosti	5,3	3,8
11.P Sofistikovanosť podnikania	5,6	4,2
12.P Inovácie	5	3,3

Zdroj: World Economic Forum (2017): The Global Competitiveness Report 2017-2018, s. 52, 263 (vlastné spracovanie)

Zelená farba čísel o zlepšení pozície oproti minulému obdobiu, červená farba naopak o zhoršení pozície oproti minulému obdobiu.

Pri spätnom pohľade na umiestnenie Slovenska v rebríčku GCR v rámci vybraných období, je zjavné, že dlhodobo najvyššie umiestnenie dosahuje Slovensko v oblasti „Rozvoja finančného trhu“. Bronček a Čiefová sú toho názoru, že za to možno vdáčiť aj fakt, že najväčšie slovenské banky sú dlhodobo úspešne usadené na trhu a bankový sektor je všeobecne považovaný za dôveryhodný.⁷⁷ Najkritickejšou oblasťou pre Slovensko sú „Inštitúcie“, ktoré sa v rebríčku umiestňovali na výrazne nižšej pozícii v porovnaní s ostatnými hodnotenými oblasťami. Ide teda o pozitívny, ale aj negatívny trend, vyskytujúci

⁷⁷ Bronček, J. – Čiefová, M.: Vývoj konkurencieschopnosti Slovenska a Číny v období rokov 2013 -2018. Analýza indexu globálnej konkurencieschopnosti.

Dostupné na internete:

<https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_3_2017.pdf> s.17

sa v hodnotení v dlhodobom horizonte. Ako sme však mohli vidieť, negatívne hodnotenie v oblasti „Inštitúcií“, sa každým skúmaným obdobím postupne mení k lepšiemu. Avšak Slovensko sa v rámci GCR a v nej hodnotenej konkurencieschopnosti krajín, určite nevyskytuje na pozícií, s ktorou by sa dalo uspokojiť.

Za dlhodobo najviac obmedzujúci faktor podnikaní na Slovensku, kde vidíme najväčšiu príležitosť pre zlepšenie, súvisiaci aj s oblasťou inštitúcií, je považovaná korupcia, s ktorou Rakúsko problém skoro vôbec nemá.⁷⁸ Táto téma je na Slovensku neutíchajúcou dlhodobo, a Slovensko je podľa Transparency International radené ku krajinám EÚ s alarmujúcimi hodnotami. Z pohľadu Transparency International sa za výraznejší posun Slovenska v rebríčku zaslúžil skôr výkon moci, nie zmena zákonov.⁷⁹ Podľa PAS a jej expertov, je pre zlepšenie reputácie Slovenska v medzinárodnom meradle nutné odstrániť korupciu ako negatívny a škodlivý faktor. Navrhujú presadzovanie princípov transparentnosti, odbornosti a kontinuity v rámci štátnej správy, ako aj určenie jednoznačných pravidiel a kritérií pri čerpaní prostriedkov z európskych fondov.⁸⁰ EBCG je toho názoru, že slovenská ekonomika bude čoraz viac odkázaná na rast ťahaný inováciami a ten sa dá dosiahnuť len reformami, ktoré by zabezpečili efektívny verejný sektor, udržateľné verejné financie, a zlepšujúce sa podnikateľské prostredie.⁸¹

V prípade Rakúska je zrejmé, že jeho ekonomika je značne orientovaná na oblasť sofistikovanosti podnikania, oproti nemu zameranie slovenskej ekonomiky na túto oblasť a jej umiestnenie sa nachádza na nižších priečkach, čo môže spôsobovať práve veľký rozdiel v ich poradí v rámci GCR a najmä v hodnotení konkurencieschopnosti týchto oblastí. Zastávame názor, že v dnešnom svete moderných technológií a neustálych pokrokov v nich, sú práve tieto dôležitým faktorom pre prosperitu a atraktivitu krajiny. Na druhej strane, ako jedna z najslabších oblastí sa javí „Veľkosť trhu“, ktorého rozširovaním by sa podnikom

⁷⁸ WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report 2017-2018*.

Dostupné na internete:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s. 264

⁷⁹ TRANSPARENCY INTERNATIONAL, 2018. Rebríček vnímania korupcie: Slovensko v boji proti korupcii naďalej stagnuje.

Dostupné na internete:

<<https://transparency.sk/sk/cpi-2017-slovensko-v-boji-proti-korupcii-nadalej-stagnuje/>>

⁸⁰ PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *Podnikatelia chcú posilniť právny štát*.

Dostupné na internete:

<<https://www.alianciapas.sk/2015/02/17/podnikatelia-chcu-posilnit-pravny-stat/>>

⁸¹ Avgerinou, E.: *Kde je a kam smeruje slovenská ekonomika*.

Dostupné na internete:

<<https://www.ebcg.com/kde-je-a-kam-smeruje-slovenska-ekonomika/>>

otvorili ďalšie odbytové trhy a mohli by rozčleniť svoju ekonomickú činnosť tak, aby dosiahla väčšiu efektívnosť.

Najväčšiu prekážku pre podnikanie v Rakúsku, úzko súvisiacu s jednou zo slabších oblastí pre Rakúsko, „Efektívnosťou pracovného trhu“, predstavujú reštriktívne pracovné predpisy.⁸² Tieto predpisy vo všeobecnosti bránia zamestnávateľom a pracovníkom prispôbiť sa meniacim sa ekonomickým podmienkam, ako je oslabenie ekonomiky, novovznikajúce pracovné príležitosti, alebo zavedenie nových technológií, ktoré menia spôsob výroby alebo poskytovania služieb. Konkrétnym príkladom môže byť uprednostňovanie dlhodobých pracovných vzťahov pred krátkodobými a silné postavenie odborov.⁸³ Pre zlepšenie tejto situácie do budúcnosti, by vhodným postupom pre vládu mohlo byť hľadanie riešení, ako zabezpečiť flexibilitu na pracovnom trhu. Medzi odporúčania uvedené OEZV patrí aj zintenzívnenie zamerania na úspešné stratégie v oblastiach výskumu a zlepšovanie efektívnosti verejného sektora, ktoré sú predpokladmi nielen pre udržanie vysokej životnej úrovne v Rakúsku, ale aj pre jej ďalší rozvoj do budúcnosti.⁸⁴

⁸² WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. *The Global Competitiveness Report*.

Dostupné na internete:

<<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>> s.52

⁸³ Lammam, Ch.– Macintyre, H.: *Restrictive labour laws hurt economy*.

Dostupné na internete:

<<https://torontosun.com/2017/05/20/restrictive-labour-laws-hurt-economy/wcm/911066a2-e66a-4985-9afb-69d11a1db5d6>>

⁸⁴ ÖSTERREICHISCHE VERKEHRSZEITUNG. *Austria continues to fall behind in the World Economic Forum ranking*.

Dostupné na internete:

<<https://oetz.com/en/austria-continues-to-fall-behind-in-the-world-economic-forum-ranking/>>

Záver

Cieľom práce bolo porovnať konkurencieschopnosť Rakúska a Slovenska na základe Indexu globálnej konkurencieschopnosti. Tento cieľ pokladáme za splnený. Počas troch skúmaných období sme podrobne zaznamenávali zmeny, ktoré sa diali v oblasti konkurencieschopnosti vybraných krajín osobitne, avšak aj v ich vzájomnom porovnaní. Prihliadali sme aj nato, aké javy v národných ekonomikách viedli k posunom v umiestnení krajín v rebríčkoch GCI. Záver empirickej časti práce bol venovaný prehľadu troch skúmaných období, ako aj zhrnutiu odporúčaní do budúcnosti pre skúmané krajiny.

Vo všeobecnosti možno skonštatovať, že Rakúsko sa vyskytuje celkovo na vyšších priečkach ako Slovensko. V rámci skúmaných období, sme si všimli, že ekonomiky oboch krajín sa stávajú čoraz viac konkurencieschopné a celkovo v nich prichádza k pozitívnym zmenám. Avšak pri hlbšom pohľade na jednotlivé piliere zistíme, že v nich neprichádza zákonite len k zlepšeniu situácie, ale v niekoľkých prípadoch prichádza aj k jej zhoršeniu, niekedy dokonca nepríde žiadna zmena za všetky skúmané obdobia. Pilier „Infraštruktúry“, ako aj pilier „Vyššieho vzdelávania a prípravy“ nezaznamenal pri Slovensku len kontinuálne zlepšovanie umiestnenia v rebríčku GCR. Nastala pri ňom situácia, v rámci ktorej prišlo aj ku zhoršeniu umiestnenia a následne k návratu k počiatočnému umiestneniu v rebríčku. Rakúsko takýto scenár zaznamenalo takisto práve pri uvedených dvoch pilieroch. Pre obidve krajiny je váha indexu základných požiadaviek 20%, váha indexu posilňovačou efektívnosti 50%, a váha indexu faktorov inovácií a sofistikovanosti 30%, čo robí z Rakúska aj Slovenska inováciami poháňané krajiny.

Považujeme za dôležité v závere poznamenať, že problematikou národnej konkurencieschopnosti je potrebné sa neustále zaoberať. Oblasť skúmaná v rámci národnej konkurencieschopnosti sa stále menia. Je preto treba dbať na neustále zlepšovanie výkonnosti a produktivity národných ekonomik, ako aj na to, aby boli flexibilné v prispôbovaní sa globalizovanému svetu, svetu inovácií a nových technológií. *„Štvrtá priemyselná revolúcia vytvára priestor na vznik úplne nových odvetví a ekonomických modelov a zároveň utlmuje iné odvetvia. Ak chce krajina zostať konkurencieschopnou v tomto novom ekonomickom priestore, musí klásť dôraz na rozvoj*

*faktorov, ktoré podmieňujú produktivitu, akými sú talent a inovácie“, tvrdí Klaus Schwab, zakladateľ a výkonný predseda Svetového ekonomického fóra.*⁸⁵

⁸⁵ PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. *WEF: Zlepšenie Slovenska v rebríčku konkurencieschopnosti.*
Dostupné na internete:
<<https://www.kancelarie.sk/poradna/zlepsenie-slovenska-v-rebricku>>

Zoznam použitej literatúry

- 1) AIGINGER, K., Competitiveness: From a Dangerous Obsession to a Welfare Creating Ability with Positive Externalities. In Journal of Industry, Competition and Trade (2006) 6:16, s. 166-167
- 2) AVGERINO, Eftychia. Kde je a kam smeruje slovenská ekonomika. [online]. Bratislava: European Business Conferences Group, 2018.
Dostupné na: <https://www.ebcg.com/kde-je-a-kam-smeruje-slovenska-ekonomika/>
- 3) BALKYTĖ, Audronė – TVARONAVIČIENE, Manuela. Composing Sustainable Competitiveness Index: Practice and discussions. [online]. Vilnius: Vilnius Gediminas Technical University, 2014, 18 s. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na :
https://www.researchgate.net/publication/269045813_Composing_Sustainable_Competitiveness_Index_Practice_And_Discussions
- 4) BRONČEK, Juraj – ČIEFOVÁ Michaela. Vývoj konkurencieschopnosti Slovenska a Číny v období rokov 2013 -2018. Analýza indexu globálnej konkurencieschopnosti. [online]. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2017, s. 13 -20. *Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. [cit. 10. 4. 2019] ISSN 1339-3502. Dostupné na:
https://fmv.euba.sk/www_write/files/dokumenty/veda-vyskum/almanach/Almanach_3_2017.pdf.
- 5) DUDÁŠ, Tomáš. *Metodické pozadie globálnych indexov národnej konkurencieschopnosti*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2013, s. 191-201. ISBN 978-80-225-3802-2
- 6) DUDÁŠ, Tomáš. National Competitiveness of Slovakia in the Context of Global Competitiveness Indexes. [online]. Sopron: Journal of Economy & Society, 2012, č. 1-2, s. 74 – 87. *Gazdaság és Társadalom*. [cit. 10. 4. 2019] ISSN 0865-7823. Dostupné na:
https://www.researchgate.net/publication/315478164_National_Competitiveness_of_Slovakia_inthe_Context_of_Global_Competitiveness_Indexes.
- 7) HARVARD BUSINESS REVIEW, 1990. *The Competitive Advantage of Nations*. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na: <https://hbr.org/1990/03/the-competitive-advantage-of-nations>
- 8) HEILBRONER, Robert L. – THUROW, Lester C. *Čo je ekonómia?* Bratislava: BRADLO, a.s., 1994, 223 s. ISBN 80-7127-060-1

- 9) HEADQUARTERS AUSTRIA. Österreich rückt im Global Competitiveness Report 2016–2017 nach vorne. [online]. Viedeň: Hauska & Partner Corporate Relations, 2016. Dostupné na:
http://www.headquarters-austria.at/2016/osterreich-ruckt-im-global-competitiveness-report-2016-2017-nach-vorne/?fbclid=IwAR11eTipM04AASXYCM6NnD4_qCIRWMwtjcbsoyuGhWVPNn4wRETKPNG908A
- 10) HERČKO, Jozef a kol. Index globálnej konkurencieschopnosti a postavenie SR. [online]. Žilina: Žilinská univerzita, 2017, s.64-66. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na:
https://www.researchgate.net/profile/Jozef_Hercko/publication/324570276_Index_globalnej_konkurencieschopnosti_a_postavenie_SR/links/5ad60d1aaca272fdaf7ccabb/Index-globalnej-konkurencieschopnosti-a-postavenie-SR.pdf?origin=publication_list
- 11) CHMELOVÁ, Michelle. Súčasný postavenie vybraných krajín v rámci ukazovateľa konkurencieschopnosti a výzvy do budúcnosti. [online]. Bratislava: Derivat 2017, 3/2017. s.6 *Vedecký časopis FINANČNÉ TRHY*. ISSN 1336-5711.
Dostupné na:
http://www.derivat.sk/files/2017%20financne%20trhy/FT_3_2017_Chmelova.pdf
- 12) KREMSKY, Peter. Ekonomiku na Slovensku najviac sužuje korupcia, byrokracia a zle fungujúci štát, preto zaostáva za susedmi. [online]. Bratislava: Podnikateľská aliancia Slovenska, 2015.
Dostupné na: <https://www.alianciapas.sk/2015/10/02/ekonomiku-na-slovensku-najviac-suzuje-korupcia-byrokracia-a-zle-fungujuci-stat-preto-zaostava-za-susedmi/>
- 13) LAMMAM, Charles – MACINTYRE, Hugh. Restrictive labour laws hurt economy. [online]. Toronto: Postmedia Network, 21.5.2017. *Toronto Sun*. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na:
<https://torontosun.com/2017/05/20/restrictive-labour-laws-hurt-economy/wcm/911066a2-e66a-4985-9afb-69d11a1db5d6>
- 14) MYJAVEC, Emil. Vzťah medzi konkurencieschopnosťou a značkou krajiny. [online]. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2013, s. 439-440. [cit. 10. 4. 2019] *Sborník marketingova komunikace*.
Dostupné na: https://is.vsfs.cz/repo/4735/36_Myjavec_s439.pdf

- 15) ÖSTERREICHISCHE VERKEHRSZEITUNG. Austria continues to fall behind in the World Economic Forum ranking. [online]. 2015.
Dostupné na:
<https://oevz.com/en/austria-continues-to-fall-behind-in-the-world-economic-forum-ranking/>
- 16) PENEDER Michael. Österreich verbessert sich im globalen Ranking der Wirtschaftsstandorte auf Platz 18. [online]. Viedeň: Österreichisches Institut für Wirtschaftsforschung, 2017.
Dostupné na:
https://www.wifo.ac.at/jart/prj3/wifo/resources/person_dokument/person_dokument.jar?t?publikationsid=60640&mime_type=application/pdf
- 17) PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. WEF: Zlepšenie Slovenska v rebríčku konkurencieschopnosti. [online]. Bratislava: Podnikateľská aliancia Slovenska, 2015.
Dostupné na:
<https://www.kancelarie.sk/poradna/zlepsenie-slovenska-v-rebricku>
- 18) PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. Slovensko sa posunulo v globálnom rebríčku, pomohlo viac leteckých liniek, mobilov, rýchlejší internet a zhoršenie iných. [online]. Bratislava: Podnikateľská aliancia Slovenska, 2017.
Dostupné na:
https://www.alianciapas.sk/2017/09/27/slovensko-sa-posunulo-v-globalnom-rebricku-pomohlo-viac-leteckych-liniek-mobilov-rychlejsi-internet-a-zhorsenie-inych/?fbclid=IwAR2NVROD8FN8hl7dOsMYEBC1Xv7TmsWlD_xf5R7fOc_BM1yOP34cQlBGyQs
- 19) PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. Podnikatelia chcú posilniť právny štát. [online]. Bratislava: Podnikateľská aliancia Slovenska, 2015.
Dostupné na:
<https://www.alianciapas.sk/2015/02/17/podnikatelia-chcu-posilnit-pravny-stat/>

- 20) PODNIKATEĽSKÁ ALIANCIA SLOVENSKA. Malé zlepšenie konkurencieschopnosti Slovenska v rebríčku Svetového ekonomického fóra. [online]. Bratislava: Podnikateľská aliancia Slovenska, 2016.
Dostupné na:
https://www.alianciapas.sk/2016/09/27/male-zlepsenie-konkurencieschopnosti-slovenska-v-rebricku-svetoveho-ekonomickeho-fora/?fbclid=IwAR2NVROD8FN8hl7dOsMYEBC1Xv7TmsWID_xf5R7fOc_BM1yOP34cQlBGyQs
- 21) PORTER, Michael E. *The Competitive Advantage of Nations*. New York: THE FREE PRESS., 1990, 855 s. ISBN 0-02-925361-6.
- 22) PORTER, Michael E. *On Competition and Strategy*. Boston: Harvard Business Review, 1991, 89 s. ISBN 0-87584-272-0.
- 23) TCI NETWORK, 2017. *What is competitiveness?*. s. 2-4. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na: www.tci-network.org/media/download/1185
- 24) TRANSPARENCY INTERNATIONAL. Rebríček vnímania korupcie: Slovensko v boji proti korupcii naďalej stagnuje. [online]. 2018. [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na:
<https://transparency.sk/sk/cpi-2017-slovensko-v-boji-proti-korupcii-nadalej-stagnuje/>
- 25) VIDA, Marek – KÁDÁR, Gabriel - KÁDÁROVÁ, Jaroslava. Analýza faktorov konkurencieschopnosti slovenských podnikov [online]. Košice: TU Košice, 2009, s. 133. [cit. 10. 4. 2019] Dostupné na :
https://www.researchgate.net/publication/237106009_ANALYZA_FAKTOROV_KONKURENCIESCHOPNOSTI_SLOVENSKYCH_PODNIKOV
- 26) WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. *What is competitiveness?*, [cit. 10. 4. 2019]
Dostupné na: <https://www.weforum.org/agenda/2016/09/what-is-competitiveness>
- 27) WORLD ECONOMIC FORUM, 2015. *The Global Competitiveness Report 2015-2016*. s.102,322. [cit. 10. 4. 2019] ISBN-13: 978-92-95044-99-9
Dostupné na:
http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf

28) WORLD ECONOMIC FORUM, 2016. The Global Competitiveness Report 2016-2017.
s. 104, 320. [cit. 10. 4. 2019] ISBN-13: 978-1-944835-04-0

Dostupné na:

<http://www3.weforum.org/docs/GCR2016->

[2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf](http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf)

29) WORLD ECONOMIC FORUM, 2017. The Global Competitiveness Report 2017-2018.
s. 12, 52, 263, 264, 319. [cit. 10. 4. 2019] ISBN-13: 978-1-944835-11-8

Dostupné na:

<http://www3.weforum.org/docs/GCR2017->

[2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf](http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf)